БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 214 (5106)
Пятница
Октябриин
25
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

„...Дэлхэй дээрэ байгаа бүхы үнэтэй капиталнуудай эгээл үнэтэй ба эгээл шиидхэхы капиталынь хүнүүд, кадрнууд гээшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй байна. Манай мүнөөнэй условинуудта „кадрнууд бүгэдые шиидхэнэ“ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй“.

И. СТАЛИН.

Кадрнуудые шэлэн абаха ба хубаарилан табиха хэрэгтэ большевистскэ анхарал хандуулха

Манай орондол адли тиимэ гайхамшагта ехэ, тиимэ жабхаланта hайхан орон дэлхэй дээрэ байхагүйнь мэдээжэ. Советскэ орон болбол түрүү тэмсэлшэдэй—моральна үндэн сэбэр, духовно хүсэтэй хүнүүдэй Эхэ орон мүн. Гүрэн соомнай гүн ехэ зохеон байгуулалтын хүдэлмэринүүд ябуулагдажа байна. Энэ ехэ хүдэлмэрие манай кадрнууд—гүрэн-түрын, партийна, ажахын, соел культурын организацинуудай олон түмэн хүдэлмэрилэгшэд ударидан толгойлдог байна. Манай кадрнууд—большевистскэ партиин, советскэ правительствын эгээл шухала, эгээл үнэтэй капиталынь мүн.

Иимэ болохолоороо манай кадрнууд—партийна, гүрэн-түрын ажахын, соел культурын ажал ябуулагшад болбол оронойманай саашадаа хүгжэн мандажа, гүн ехэ бадаралтые туйлан олохо ябадалынь хангажа үгэхэ ёhотой хэмагhаа нангин гайхамшагта хүсэн мүн. Энэ хүсэн хадаа большевистскэ партиин дайшалхы арминь мүн боложо. Ленин-Сталинай парти болбол кадрнуудые большевистскээр хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрые зүбөөр шэлэн абаха ба хубаарилан табиха хэрэгтэ саг үргэлжэ халуун анхарал табидагынь эли. Арадуудай агуу ехэ вождь нүхэр Сталин болбол манай кадрнууд тушаа иимэ заабари үгэhэн байна гэбэл: «...дэлхэй дээрэ байгаа бүхы үнэтэй капиталнуудай эгээл үнэтэй ба эгээл шиидхэхы капиталынь хүнүүд, кадрнууд гээшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй байна. Манай мүнөөнэй условинуудта «кадрнууд бүгэдые шиидхэнэ» гэжэ ойлгохо хэрэгтэй».

Иимэhээ манай кадрнуудай—түрэл бүриин ажалда хүдэлмэриллэг ажалта нүхэдэй үүргэнь угаа ехэ байнабшуу. Большевигүүдэй парти советскэ правительство болбол эрдэм мэргэжэлээр бэеэ hайтар хүгжөөhэн, Эхэ оронойгоо түлөө бэеэ үгэhэн, ажал хүдэлмэрие амжалтатай hайнаар ябуулдаг, олон түмэн хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэhэн ба мүнөөшье айхабтар үргэнөөр бэлэдхэжэ байна. Ленин-Сталинай партиин хүмүүжүүлэгдэhэн манай кадрнууд хадаа социалистическэ Эхэ ороноо хүгжөөхэ талаар сэгнэгдэшэгүй ехэ ажал хүдэлмэрие бүтээжэ, тэрэнэй нэгэ илалтаhаа нүгөө илалтада хүрэжэ байлгыень хангалаг байна. Большевистскэ кадрнуудай героическа тэмсэлэй ашаар, советскэ Эхэ оромнай хүсэн түгэс социалистическэ орон болонхой.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ манай кадрнууд өөhэдынгөө хүсэн шадал, шалабарил мэргэжэл ба ямаршье бэрхэшээлhээ юм харнхагүй абарга зоригые харуулжа, баатар габьяатайгаар тэмсэжэ большевистскэ партиин, советскэ правительствын ба агуу ехэ Сталинай түүхэтэ даалгабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэhэн байна. Дайн сэрэгые толотомо ехэ амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа советскэ арадай, тэрэнэй дундаhаа гаража гараhан большевистскэ кадрнуудай барагдашагүй ехэ хүсыень гэршэлэн харуулна.

Дайн сэрэгэй дүүрхэтэй хамта, советскэ арад болбол зохеон байгуулалтын ехэ ажал хүдэлмэрие бэелүүлжэ эхилээ. Сталинска дүрбэлэхи табанжэлэй түсэб болбол манай оронийе бүри ехэ хүгжөөхэ тэдэ хүргэхэ сталинска гайхамшагта программа мүн. Энэ түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ кадрнууд болбол шиидхэхы ехэ үүргые эзэлхэ байна. Шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлые манай кадрнууд ударидан толгойлхо ёhотой юм. Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ тэдэниие зүбөөр шэлэн абаха ба хубаарилан табиха ябадал хаана hайнаар табигданаб, тэндэ ажал хүдэлмэри эрхэ бэшэ зүб зүйтэйгөөр табигдажа, шэнэ шэнэ амжалтанууд туйлагдадаг байна.

Баргажанай аймагай колхозууд 1946 оной октябриин 1-эй мэдээгээр малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые адуу морёор—99,3 процент, эбэртэ малаар—109,3 процент, хони ямаагаар—105,3 процент дүүргэhэн байна. Тус аймаг хадаа адуу малай тэжээл бэлэдхэхэ, малай байра байдалые заhабарилан түхеэрэхэ ба гүрэндөө hү, тоhо тушааха талаар бусад аймагуудта ороходоо нилээдгүй hайн үрэгэй хүдэлмэринүүдые харуулhан байна. БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол аймаг хоорондохи социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд байхадаа, энэ мүрысөөндэ Баргажанай аймагые илаhанда тоолоод, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан тугые тэрэ аймагта барюулха гэжэ тухай тогтоол гаргаба. Иимэhээ Баргажанай аймагай партийна, советскэ ба малажалай организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд болон колхозно кадрнууд малажалые хүгжөөхэ талаар нилээдгүй горьтой хүдэлмэринүүдые хэhэн байнабшуу.

Мүнөө үедэ республикын олон аймагуудаар партийна эхин организацинуудта тоосоото-hунгуулиин суглаанууд ябуулагдажа дүүрэхэеэ байна. Зарим районуудта партийна конференцинүүд үнгэргэгдэжэ эхилээ. Тоосоото-hунгуулиин суглаанууд али бүхы талаараа айхабтар үндэр хэмжээндэ ябуулагдана. Партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр шалгаржа гараhан эрхим хүнүүд hунгагдана. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймаг дотор 9 эхин парторганизацинуудта тоосоото-hунгуулиин суглаанууд боложо, 7 парторганизацинуудтань шэнэ секретарьнууд hунгагдаа. Ториин аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздохи партийна эхин организациин тоосоото-hунгуулиин суглаан үнгэргэгдэжэ, энээнэй урда тээ байhан секретарайн ажал хүдэлмэри большевистскээр шүүмжэлэгдэhэн ба тус парторганизацида шэнэ секретарь hунгагдаба. Эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин Министерствын парторганизациин секретаряар нүхэр Власова, сельэлектротрестын парторганизациин секретаряар нүхэр Макарова гэгшэд hунгаглаба. Эдэнэр хадаа өөhэдынгөө эдибхитэй hайн ажалаар иимэ ехэ ба хүндэтэ найдабарие хүлеэн абаhаниинь мэдээжэ.

Зарим газарнуудта кадрнуудые большевистскээр хүмүүжүүлхэ, тэдэниие зүбөөр шэлэн абаха ба хубаарилан табиха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандажа, алдуутай ябадалнуудые гаргадаг ушарнууд бии. Партиин Хориин айкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша нүхэр Шабаев болбол таhагайнгаа хүдэлмэрие тоншье муугаар табиhан ба элдэб үлэ бүтэхэ ябадалнуудые гаргаhан хүн байна. Гэхэ зуура, тус айком халаа Шабаевай тухай ямаршье тобшолол хээгүй хэдэн олон hара үнгэргэжэ байха юм. Яруунын аймагай «Социализмын зам» гэжэ колхоздо 10 гаран жэлэй туршада 27 түрүүлэгшэнэр hэлгээ.

Зарим партийна, советскэ организацинуудай зүгhөө кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэниие зүбөөр шэлэн абаха ба хубаарилан табиха хэрэгтэ большевистскээр хандадаггүй дээрэhээнь нэгэ зарим эмхи зургаанууд ба колхозуудта элдэбын этэгээдүүд шурган орожо, өөhэдынгөө муу муухай ябуулгануудые хэдэг байха юм. Энэ талаар хэдэ хэдэн баримтанууд аймагуудаар элирүүлэгдэhэниинь тодорхой байнабшуу. Эхэ орондоо бэеэ үгэhэн, арад зоной түлөө үнэн сэхээр тэмсэдэг кадрнууд болбол манай партиин, манай агуу ехэ ороной эгээл үнэтэй, эгээл шухала капиталынь мүн. Кадрнуудые—партийна, советскэ, комсомольско, профсоюзна, ажахын ба соел культурын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрые наринаар шэлэн абаха ба хубаарилан табиха гээшэ ехэ ба харюусалгатай хэрэг юм. Тиимэhээ, энэ асуудалда большевистскээр хандажа, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэниие зүбөөр шэлэн абаха ба hайнаар хубаарилан табиха хэрэгтэ байhан дутагдалнуудые дары сагаа усадхахань шухалын шухала болоно.

ССР Союзай правительствын дэргэдэхи колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Соведэй заседани болhон тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Энэ оной октябриин 18—19-дэ ССР Союзай правительствын дэргэдэхи Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй заседани болобо. Совет болбол гурбан асуудал хаража үзэhэн байгаа:

1. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй Президиумэй hунгалта.

2. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет тухай дүрим заабари.

3. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй 1946 оной октябрь, ноябрь, декабрь ба 1947 оной январь hарануудай хүдэлмэриин түсэб.

Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет болбол Президиумые иимэ составтайгаар hунгаба: нүхэд Андреев А. А., Андрианов В. М., Патоличев Н. С., Перов Г. В., Бенедиктов И. А., Доронин П. И., Егоров И. С., Пальцев Г. Н., Соколов Т. И., Хрущев Н. С., Юсупов У.

Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Совет болбол Совет тухай дүрим заабарие зохеоhон ба Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй 1946 оной октябрь, ноябрь, декабрь болон 1947 оной январь hарануудта хэхэ хүдэлмэриин түсэбые баталhан байха юм.

Хүсэн түгэс бэлэдхэлтэй

1946—47 онуудай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые саг соонь дүүргээд, адуу малаа үбэлэй байрануудта хэзээгүй оруулхаар бэлэмди гэжэ Заиграйн аймагай «Майн 1» колхозой фермынхид согтойгоор мэдүүлнэд. Эдэнэрэй энэ омог мэдүүлгэ хэhэн ажалыень үнэхөөр баримталжа үгэнэ. Тус колхоз 2500 центнер үбhэ хуряаhан, яhала ехэ силос дараhан ба малай байрануудые заhабарилха, дулаалха, сэбэрлэхэ, сагаадаха хүдэлмэринүүдээ барааниень дүүргэhэн байна. Энэ колхозой малшад фермэ шадарай участогуудhаа тэжээлэй 20 центнер корнеплод хуряаhан, түрэхэ малай нэгэ байра шэнээр түхеэрhэн байха юм.

hаалишад болон фермын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда малай харууhые зүбөөр эмхидхэхэ ба үбэлэй үедэ малаа зүбөөр эдеэлүүлхэ тухай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үбhэ тэжээлэй дутамаг байhан болобошье, тус колхоз адуу малаа хоролтогүйгөөр ондо оруулhан юм. Мүнөө дээрэхи колхозой малшад Октябрьска Социалистическэ Революциин hайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод, адуу малаа урдынхиhаа улам тарганаар ондо оруулжа, тэрэнэй ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ уялга абаhан байна.

Улаан тугта фермэ

Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» колхозой hүнэй-товарна фермэ (даагшань нүхэр Г. Д. Дашиев) малай үбэлжэлгэдэ бараг hайн бэлэдхэл хэжэ байна. Тус фермын малай байранууд урин дулаанаар заhабарилагдаа. Мүн хорой хото болон туталай байранууд, малшадай байха гэрнүүд сагаадагдаhан, дезинфекци хэгдэhэн байна.

Октябриин урда тээхи Социалистическэ мүрысөөндэ оролсоhоной ашаар, hаалишад Р. Д. Дылыкова, О. Н. Нимаева ба бусад ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлаhан байха юм.

Тус фермэ hү hааха түсэбөө болзорhоо урид дүүргэhэнэй, малай үбэлжэлгэдэ hайн бэлэдхэл хэhэнэй түлөө колхозой правлени ба парторганизацин дамжуулгын Улаан туг абаа.

(Манай корр.).

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

СССР-эй правительствын дэргэдэхи колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Совет тухай дүрим заабарие баталха тухай

СССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол ССР Союзай Правительствын дэргэдэхи колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Совет тухай дүрим заабарие иимээр баталhан байна гэбэл:

I. Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Соведэй зорилгонууд

Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Совет болбол хүдөө-ажалай артелиин Уставые наринаар сахихын хойноhоо тон нарин хиналта шалгалта табихын тулада, Уставые эбдэхэ гэhэн hэдэлгэнүүдhээ колхозуудые аршалан халхалхын тулада, мүн тэрэшэлэн колхозно байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэхын тулада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1946 оной сентябриин 19-эй тогтоолоор байгуулагдаба.

Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй зорилгонь юу байхаб гэхэдэ:

а) колхозно байгуулалтын ажал-ябуулагшадай оруулhан дурадхалнуудай үндэhэ hуури дээрэ хүдөө-ажалай артелиин Уставые hайжаруулха;

б) колхозуудай олониитын (хамталhан) ажахые саг үргэлжэ үргэдхэхэ тушаа хэмжээнүүдые зохеохо;

в) гүрэнэйнгөө үмэнэ уялгануудаа хаhа саг соонь үнэн шударгу дүүргэдэг колхозуудые урмашуулха хэмжээнүүдые зохеохо;

г) шухала хэрэгтэй болоhон зэргээр колхозуудай түлөөлэгшэдэй съездүүдые зарлаха.

Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет иимэ юумэ хэхэ ёhотой гэбэл:

1. Колхозуудай хамтын ажахые тон наринаар сахиха, колхозуудые улам саашань бүхэжүүлхэ ба колхознигуудай ажаhуудалые hайжаруулха тушаа парти ба правительствын хэмжээ-ябуулгануудые хэлбэрилтэгүйгөөр бэелүүлхын хойноhоо хямгадан хаража байха.

2. Колхозно байгуулалтын хүсэтэй ба бата бэхи байхын үндэhэн hууринь болохо—колхозуудай хамтын газарые хонжоо наймаа хэхэ ба үмсэдөө зөөри суглуулхын зорилгоор колхозуудые хэрэглэдэг, үмсынгөө зөөри хараhан ба хомхой хобдог этэгээдүүдэй тэрээчдэ гар хүрэхэ болон хулгайлан үрихэ ябадалhаа аршалан халхалха.

3. Колхозно эд зөөрие үрихэ мунайдаха мэтээр хүдөө нютагуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө алба тушаалаа хэтэрүүлэн хэрэглэхэ, хорото ябадалhаа колхозуудые аршалан халхалха, колхозуудай зөөри болон ниитын ажахын бүрин бүтэн байха ябадалые хангаха хэмжээнүүдые абаха.

4. Колхозуудай олониитын (хамталhан) ажахые ехэ болгохо тухай, тэдэнэй хубаагдахагүй фонднуудые нэмээжэ ба зүбөөр хэрэглэжэ байха тухай оролдохо.

5. Колхозуудай олзые хүдөө-ажалай артелиин Уставтай тон наринаар тааруулан хубаахын хойноhоо хинан хаража байха, колхознигуудай мэдэлгүйгөөр колхозуудай олзые хиналтагүйгөөр ба зоргоороо мэдээрхэн захирха ябадалые гаргахагүй.

6. Ажалта үдэрэй удха шанарые дээшэлүүлхэ ба бүхэжүүлхэ тушаа хэмжээ абаха, колхозуудта ажалта үдэрнүүдые зүбөөр гаргашалхын хойноhоо хинан хараха; колхозуудта захиргаанай ба конторо шадар ажалладаг хүнүүдэй штадуудые хэмhээ үлүү гартар олон болгохогүй; колхозуудта колхозно үйлэдбэридэ хамаадахагүй хүдэлмэри хэhэнэй түлөө ажалта үдэрнүүдые бэшэхэ ябадалые гаргахагүйн хойноhоо хинан хаража байха. Хамтынгаа хүдэлмэриhөө хулжан зайсадаг аад, үнэн сэхээр ба шударгуу hайнаар поли дээрэ хүдэлмэрилжэ гү, али мал хаража байhан колхознигуудай олоhон юумэ эдеэд ажаhууха гэдэг хомхой хобдогууд ба дармоедүүдhээ колхозуудые аршалан халхалха.

7. Хамтынгаа ажалда бүхы колхознигуудай үнэн сэхээр хандаха, ажалта үдэр олохо тухай тогтоогдомол минимумые дүүргэхэ ябадалые туйлажа, колхозуудта жаяг заршамые али болохоор бүхэжүүлхэ. Мүн колхозуудта гүрэнэй жаяг заршамые бүхэжүүлхэ.

8. Колхозуудта хамтын ажалай бүтээсые хэлбэрилтэгүйгөөр дээшэлүүлхээр ба hайнаар хүдэлжэ байhан колхозуудые урмашуулхаар зорюулжа, колхозуудай олониитын ажахые хүтэлхэ, колхознигуудай ажалые эмхидхэхэ ба хүлhыень түлэхэ үлэмжэ зүб ба түрүү зэргын аргануудые хэрэглэхэдэнь колхозуудта туhалха. Колхозуудта хүдэлдэггүй гү, али өөрынгөө ехэнхи сагые колхозно бэшэ, харин үмсынгөө ажалда үгэжэ, миил нюдэ далдалхын тулада хүдэлмэриллэг хуурмаг колхознигуудта колхозно ажаhуудалай аша туhые үзүүлхэгүйн хойноhоо сахин хаража байха.

9. Колхозуудые хүтэлхэ демократическа үндэhэ hуурие хямгадан сахихын хойноhоо колхозуудай хамтын суглаануудые саг сагтань зарлахын, колхозуудай правленинүүдэй болон шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй hунгагдадаг байхын хойноhоо хиналта табиха байна. Колхозуудта колхозоо хүтэлхэ хэрэгтэ, колхозуудай олзо хубаахада ба материальна зөөрие мэдэжэ захирха хэрэгтэ колхознигуудай хабаадалсаха ябадалые хангахын тулада хэмжээ абаха.

10. Колхозуудта хэhэн ажалай эд хогшолой ба мүнгэн зөөриин тоо бүридхэхэ гуримые зохеохо ба колхозуудта тоо бүридхэлэй болон шалгалтын хүдэлмэриин ямараар табигданхай байхын хойноhоо хинан хаража байха.

11. Колхозуудай тушааhан ба худалдаhан продукциин түлөө гү, али колхозуудай хэhэн хүдэлмэриин түлөө гүрэнэй ба бусад организацинуудай хаhа саг соонь мүнгынь түлэжэ тоосохын хойноhоо хиналта табиха.

12. Колхозууд ба МТС-эй болон бусад гүрэнэй предприятинууд ба организацинуудай хоорондохи договорно хэлсээнүүдэй хэрзэргэ зүб ба договорнуудай үнэн шударгуу дүүргэгдэжэ байхын хойноhоо хиналта табиха.

13. Хүтэлбэрилхы колхозно кадрнуудые hурган бэлдэхэ хэрэг ямараар табигданхай байhыень хинан хараха ба энэ хэрэгые hайжаруулха хэмжээнүүдые зохеохо болоно.

II. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй эрхэ ба тэрэнэй хүдэлмэриин ehо гурим

Дээрэ дурсагдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тулада колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет болбол:

1. Колхозно байгуулалтын асуудалнууд тушаа хуулинууд ба тогтоолнуудай проектнүүдые зохеожо, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха болоно.

2. Колхозуудай ажал хэрэгүүдые хүтэлхэ, ажалые эмхидхэхэ ба хүлhыень түлэхэ, тоо бүридхэхэ болон колхозуудай ажа байдалые шиидхэн тааруулха бусад асуудалнуудай ehо гуримые тогтооhон дүрим заабарие ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй баталамжатайгаар хэблэн гаргаха байна.

3. Хүдөө-ажалай артелиин Уставые болон колхозно байгуулалта тухай хуулинуудые эбдэhэн ябадалнуудай элирүүлэгдээд байхада, тэрэниие дары түргэн усадхаха тухай министерствонүүдтэ, эмхизургаануудта ба нютагуудай органуудта уялгата ehoop хабаадаха заабаринуудые үгэхэ юм.

4. Тушаал даажа байhан аад, хүдөө-ажалай артелиин Уставые эбдэhэлэй түлөө зэмэтэй хүнүүдтэ Правительствоор тогтоогдоhон тусгаар гуримай ehoop зэмэ нэхэбэри тохохо гү, али тогтоогдомол хуулиин ehoop тэдэниие харюусалгада хабаадуулха, тиигээд шухала хэрэгтэй болоо hаань, тиимэ хүнүүдые даажа байhан тушаалнуудhаань гаргаха тухай асуудалые Правительствода табиха ушартай.

5. Колхозууд ба колхознигуудай ажабайдал тухай колхозууд ба колхознигуудай табиhан асуудалнуудые, тэдэнэй мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэхэ ба тэдээн тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

6. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет болбол колхозно байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэхын тулада гурбан hарала нэгэ дахинhаа үсөөн бэшэ сугларжа байха болоно.

Үдэр бүриин хүдэлмэри ябуулхын тулада Совет болбол президиумые иимэ составтайгаар hунгаха юм гэбэл: түрүүлэгшэ, тэрэнэй хоёр орлогшонор, секретарь ба 7 члэнүүд байха болоно.

7. Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Соведэй составта шухала хэрэгтэй болоhон зэргээр колхозуудай хүдэлмэриин элдэбын hалбаринуудаар таhагууд байгуулагдаха.

Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет хадаа бүлэг инспекторнүүдтэй байха юм.

8. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Совет болбол өөрынгөө хүдэлмэри тухай ба баталан абаhан шиидхэбэринүүд тухай мэдээсэлнүүдые үе-үе болоод лэ хэблэлдэ тунхагладаг байха.

9. Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Совет болбол нютагууд дээрэхи хуули засагта мэдэлгүй байхаар центрhээ табигдаhан контролернууд болохо өөhэдынгөө түлөөлэгшэдые республиканууд, хизаарнууд ба областьнуудта байлгаха болоно. Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Соведэй түлөөлэгшэд хадаа колхозуудые эрхилхэ Соведэй табиhан зуушалгаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаха болоно.

10. Колхозуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Соведэй түлөөлэгшэд болбол хүдөө-ажалай артелиин Уставые, колхозно байгуулалтын асуудалнууд тушаа парти ба правительствын шиидхэбэринүүдые хэрзэргэ дүүргэжэ байhанай хойноhоо хиналта шалгалта табиха, колхознигууд ба колхозуудай мэдүүлгэ болон гомодолнуудые хаража үзэхэ, тэрээн тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

11. Колхозуудые эрхилхэ Соведэй түлөөлэгшэд гээшэ сэхэ өөрынгөө Соведтэ мэдэлтэй байха, өөрынгөө хүдэлмэри ябуулхадаа энэ дүримые ба Соведэй заабаринуудые хүтэлбэри болгохо, хүдөө ажалай артелиин Уставые болон колхозуудта хамаадаха парти ба правительствын хуулинууд ба тогтоолнуудые эбдэhэн ябадалнуудые элирүүлэн олоhон тухай, иигэжэ эбдэhэн ябадалнуудые зайсуулха тушаа нютаг дээрээ өөhэдынгөө абаhан хэмжээнүүд тухай Соведтэ мэдээсэжэ байха уялгатай.

12. Колхозуудай хэрэгые эрхилхэ Соведэй түлөөлэгшэд хадаа, хүдөө-ажалай артелиин Уставые, мүн колхозуудта хамаадаха правительствын хуулинууд ба тогтоолнуудые эбдэhэн ябадалнуудые элирүүлэн олоод байхадаа, мүн тэрэшэлэн алба тушаалаа хэтэрүүлэн хэрэглэhэн хорото ябадалнуудые элирүүлээд байхадаа, эбдэлгэнүүдые гү, али тушаалаа хэтэрүүлhэн ябадалнуудые дары түргэнөөр усадхахыень бүхы нютагуудай органууд ба колхозуудай правленинүүдhээ эрихэ болон шухала хэрэгтэй болоод байгаа hаань, зэмэтэй хүнүүдые хуулиин харюусалгада хабаадуулха эрхэтэй байха юм.

Бурят-Монголой театрта большевистскэ гурим байгуулха

«Драматическа театрнуудай репертуарнууд ба тэдэниие hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гээр 1946 оной августын 26-да гаргагдаhан тогтоол соо «... Советскэ авторнуудаар зохеогдоhон мүнөөнэй сагай байдалые харуулhан зүжэгүүд манай оронoй ехэ ехэнүүд драматическа театрнуудай репертуарhаа түригдэжэ гарашоо», саашань «...театрнуудаар табигдаhан мүнөөнэй сагай байдалые харуулhан үсөөхэн тоото зүжэгүүдэй дунда hулахан, идейгүй зүжэгүүд бии» гэhэн дутагдалнууд тэмдэглэгдэhэн байна.

Манай Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто хүгжэмтэ драматическа театрай ажабайдал дээрэhээшье абаад үзэбэл, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй хэhэн энэ тобшололой тон зүбтэй байhаниинь харагдана. Тус театраар (директорынь нүхэр Либерзон, уранhайханай талаар хүтэлбэрилэгшэнь hая болтор нүхэр Н. Балдано байhан, мүнөө нүхэр Г. Цыденжапов байна) 1945—46 оной сезон соо драматическа зүжэгүүд гэхэдэ: «Баяр» (Шадаев, Цыденжапов), «Энхэ Булат Баатар» (Н. Балдано), «Байкалай загаhашад» (Н. Балдано). «Зунай hүни болоhон зүүдэн» (Шекспир), «Гроза» Н. Островский), «Тайшаагай ташуур» (Х. Намсараев), «Бабжа Барас Баатар» (Н. Балдано), «Снайпер» (Г. Цыденжапов). «Муу мэхэ ба шаг дуран» (Шиллер) ба «Егор Булычев ба бусад» (М. Горький); оперно зүжэгүүд гэхэдэ: «Евгений Онегин» (Чайковский), «Фауст» (Гуно), «Русалка» (Даргомыжский) ба концертнэ программанууд, балетнэ зүжэгүүд гэхэдэ: «Дэмы hэргээмжэлэлгэ» (Гертель) ба «Бахчисарайский фонтан»—хамта 16 зүжэгүүд табигдаhан байна. Тэрэ олон зүжэгүүдэй оройдоол хоерынь («Байкалай загаhашад» ба «Снайпер») мүнөөнэй сагай байдалые бага сага харуулhан тэды болоно. Тэрэ саанаа «Снайпер» гэжэ зүжэг өөрынгөө идейнэ удхын талаар хэдэ хэдэн дутагдалтай байха юм. Тэрэнэй автор—СССР-эй арадай артист Цыденжапов болбол зүжэгэй герой Даша гэгшые оройдоошье сэрэгэй hургуули хээгүй аад лэ, уг үндэhэнhөө мэргэшэ снайпер хүн гэжэ сэхээршье бэшэ hаа, зүгөөр лэ орео тойруугаар харуулхые оролдоно. Гансал бурядууд ангуушад байhан тулада дээрээ ахагүй мэргэшэд юм гэhэн бодолые нилээдгүй шаламагаар автор өөрынгөө зүжэг соо шургуулна гэжэ hанагдахаар байна. Теэд иимэ болол хадаа мэргэн буудагшын шанар болбол олонациональна үй түмэн советскэ хүнүүдтэ үгтөө бэшэ юм, харин гансахан тусгаар бэлигтэй, тусгаар эли шэдитэй, шалгардамал геройнуудта үгтэдэг юм гэhэн буруу зүйл болоно бэшэ гү? Бурядшье, ородшье, украинецшье, белоруссшье—ямаршье хүн илгаагүй—алдарта Улаан Армиин боец бүхэн сэрэгэй hургуулиие шудалаад, манай сэрэгэй эрхим техникые шудалаад лэ байгаа hаа, мэргэн буудагша снайпер боложо шадангүй яаха бэлэй? Манай агуу ехэ социалистическэ Эхэ оронoй арадуудай хоорондохи, тодорхойлбол агуу ехэ ород арадай ба бурят арадай хоорондохи ахадүүгэй барисаанай үндэhэ hуурида таарамжагүй хэдэ хэдэн ушарнууд энэ зүжэг соо байха юм. Жэшээлхэдэ, Даши, Аюши хоер (гурбадахи картинада) хоер ород боецүүдые тусхай газарнуудые эзэлхээр хоер тээшэнь таhалжа эльгээжэрхеод, хоюулаа амяарлан үлэжэ, энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэhөөр сагые баранад. Тиигэжэ байтарань буугай дуунууд гаража, Федоров гэжэ боецые дайсад хүреэлхээр забдана. Федоров тэндэ шархатана. Ород боец Федоровто иимэ аюултай байдалай тохеолдоод байхадань, Даши, Аюша хоер туhалангүйгөөр байжа, нэгэниинь нүгөөдэеэ хоримжолhон ябадал гаргана. Тэрээнhээ гадуур, энэ зүжэг болбол советскэ сэрэгэй гактическа аргануудта таарамжагүй юумэнүүдые харуулна. Эсэгэ оронoо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үедэ болоhон сэрэгэй онсо удхашанартай событинуудые hанаанhаа абажа харуулхаhаа гадна, фронт дээрэ боложо байhан бусад байдалнуудhаа таhаранги ба балар удхатай зүйлнүүд тус зүжэг соо бии.

Бурят-Монголой хүгжэмтэ драматическа театр болбол гансаханшье мүнөөнэй үеын темэhээ холодсо бэшэ, гансаханшье идейнэ талаар тогтууригүй зарим зүжэгүүдые харуулдаг бэшэ, түүхэ домогой зүжэгүүдээр өөрынгөө репертуарые дүүргэжэрхеод, түүхэдэ хабаатай тэдэ зүжэгүүдые мүнөө үеын байдал тухай зүжэгүүдтэ орходоо айхабтар гоеожо, уран hайханаар шэмэглэжэ табидаг. Энээн тушаа «Драматическа театрнуудай репертуарнууд ба тэдэниие hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: **«Советскэ ажабайдал тухай зүжэгүүдые табилгада нилээд олон театрнууд, тэрэ саанаа харюусалгагүйгөөр хандадаг. Театрнуудай хүтэлбэрилэгшэд эдэ зүжэгүүдые табиха хэрэгые мэргэжэл багатай режиссернуудта даалгадаг, hулахан ба дүршэлгүй актернуудые наадалгада хабаадуулдаг, театральна постановконуудые уранхайhанаар шэмэглэхэ ябадалда еhотой анхаралаа табидаггүй байhан дээрэhээ мүнөө үеын темэнүүд тушаа зүжэгүүд шэмэглэл багатай ба үнгэ шарай муутайгаар табигдадаг».** ВКП(б)-гэй ЦК-гэй энэ тобшолол Бурят-Монголой Ленинэй орденто драматическа театрай худэлмэридэ сэхэ хабаадаха байна. Мүн тэрэшэлэн, хэлэгдэhэн энэ зүжэгhөө гадна, театрай бусадшье зүжэгүүдтэнь дутагдалтай гү, али уран hайханайгаа талаар хурса бэшэ зүйлнүүд бии гэжэ үнэн байдалыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй болоно. Театрай артистнууд өөhэдынгөө литературна үгэ хэлые нарижуулан баяжуулхын түлөө оролдодоггүй. Үргэн олониитэ ба колхозниигууд театрта ороод гарахадаа зарим үгэнүүдыень ойлгодоггүй дээрэhээ хангагдаагүйгөөр ошодог. Эдэ бүхы дутуу дунданууд хамтархадаа театрай табиhан зүжэгүүдэй идейнэ ба уран hайханай хэмжээе доошонь болгоно.

Советскэ засагай оршожо байгаа жэлнүүдтэ манай оронoй арадууд Эсэгэ орондоо, Ленин-Сталинай партиин хэрэгтэ бэеэ үгэнги үзэлөөр, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай үзэлөөр, согтой солбоноор, хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдhээ айдаггүйгөөр, манай хэрэгэй илаха байhанда этигэлтэйгээр хүмүүжүүлэгдэhэн байна. Коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэhэн энэ арюун нангин шанараа советскэ хүнүүд дайнай үедэ айхабтар баатарлигаар харуулаа. Мүнөөшье, дайнай hүүлээр, сталинска шэнэ табанжэлэй түсэбые гүйсэдхэхэ ба үлүүбшэлэн гүйсэдхэхын түлөө тэмсэлдэ манай арад гайхамшагта гэгээн ехэ хүсые харуулжа байна.

«Советскэ хүнүүдэй эдэ шэнэ үндэр шанарнуудые харуулха, манай арадые имагтал мүнөө үдэрөөхэерынь бэшэ, харин үглөө үдэрыень шагаажа харуулха ба замыень прожектороор гэрэлтүүлхэ ябадалда туhалха—нягта сэбэр бодолтой советскэ уранзохеолшо бүхэнэй зорилго иимэ байна»—гэжэ нүхэр Жданов Ленинградска партийна эдибхитэдэй суглаан дээрэ ба уранзохеолшодой суглаан дээрэ хэhэн өөрынгөө элидхэл соо зааhан байха юм. Нүхэр Ждановай энэ заабари гансаханшье уранзохеолшодто бэшэ, мүн тэрэшэлэн идеологическа фронтын бүхы худэлмэрилэгшэдтэ тэдэнэй тоодо манай драматургнууд ба артистнуудташье сэхэ хабаадаха еhотой байна. Теэд, Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто хүгжэмтэ драматическа театрай коллектив энэ зорилгые ехэшэг дутагдалтайгаар гүйсэдхэнэ гэбэл зохино.

Яахадаа тиимэ болооб? Театрай үүсхэн зохеохы худэлмэридэ hаад хэдэг шалтагаануудынь ямар бэ? Дэлхэйн түрүү культурые хара муухай хүсэнhөө хамгаалжа, түүхэтэ илалтые туйлаhан илагша арад—советскэ арад хадаа түрүү хүн түрэлтэнэй мангалай-наран мүн. Тэрэнэй хүсэн, тэрэнэй алдар, тэрэнэй баатаршалга, тэрэнэй гэрэлтэ hайхан культура, тэрэнэй үүсхэн байгуулагша ажал, тэрэнэй түрүү идей гээшэ юунтэйшье тэнтэй бэшэ—ехэ, гүн ба гайхамшагтай байна. Эдэ бүхы болбол манай советскэ драматургнуудай үүсхэн зохеохо ехэ ажалайнь үндэhэ hуури болохо еhотой. Манай социалистическэ нангин еhые, манай гэрэлтэмэ советскэ байдалые зүбөөр ба идейнэ гүн удхатайгаар харуулжа шадабал, бидэнэр социалистическэ реализмые зүб зүйтэйгөөр бэелүүлжэ шадаха байнабди, Гэбэшье, манай театр, тэрэнэй драматургнууд, тодорхойлбол драматургнууд Н. Балдано, А. Шадаев ба бусад мүнөө үеын советскэ байдалые сценэ дээрэ харуулха ябадалhаа хоцоржо, ехэхэн алдуутай замда ороhон байhыень хамагhаа түрүүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Советскэ артист болбол манай оронoй ажалшадые хүмүүжүүлэгшэ мүн. Хүниие хүмүүжүүлхын тулада хүмүүжүүлэгшэ болбол арад зоной культурна эрилтые hайса мэдэхэ, алишье талаараа тэгшэ эрдэмтэй, өөрынгөө идейно-теоретическэ хэмжээе үдэр бүри дээшэлүүлжэ байха уялгатай. Тэрэгүй hаа ямаршье бэлигтэй артист өөрынгөө хүмүүжүүлэгшын үндэр уялгые дүүргэжэ шадахагүй байна. Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто хүгжэмтэ драматическа театрай коллективтэ 300 шахуу хүнүүд худэлмэрилдэг. Эндэ нилээд ехэ партийна организацитай (40 членүүд ба 6 кандидадууд). Тиигэбэшье, энэ коллективэйшье дунда, коммунистнуудайншье дунда партийно-политическэ ба агитационно ойлгуулламжын худэлмэри ехэ hулаар табигданхай байха юм. Нилээд олон артистнууд, «Драматическа театрнуудай репертуарнууд ба тэдэниие hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолтой мүнөө хүртэр танилсаагүй. «ВКП(б)-гэй түүхын хуряангы курсые» шудалагшад тон үсөөхэн байха юм. Партийна эхин организациин секретарь нүхэр Бимбаев коммунистнууд ба партийна бэшэнэрэй идейно-теоретическэ ба культурна хэмжээгээ али зэргээр дээшэлүүлжэ байhаниие лабтай hайнаар мэдэлэггүй ба ударидадагшьегүй. Тус театрай зарим артистнууд (Генинов, Халматов, Карпов ба бусад) өөhэдынгөө идейно-теоретическэ хэмжээе, театральна мэргэжэлые дээшэлүүлхын орондо сагүргэлжэ архидажа ябадаг ба мүн хэдэ хэдэн артистнуудынь гэр бүлын талаар таарамжагүй ябадалнуудые гаргадагынь ниитэлэ эли. Хэтэрхэдээ тус театрай артистнууд Халматов ба Ильин гэгшэд социалистическэ зөөриие хулгайлhанайгаа, худал хуурмаг юумэ хэhэнэйнгээ ба эдилгэнүүдые үгэhэнэйнгөө түлөө 10 жэлээр түрмэдэ хаагдахаар шиидхэгдэhэн Шулукшин гэгшые үмөөрэжэ, буржуазна-националистическэ удхатай муу муухай үгэнүүдые хэлэhэн байха юм.

Партийна бюро, тэрэнэй секретарь нүхэр Бимбаев гэгшэ эдэ бүхы дутагдалнуудые элирүүлжэ усадхахын орондо, харин алдуу дутуунуудые балардуулхын зам дээрэ оронхой. Эндэ бэе бэеэ ба өөрыгөө шүүмжэлхэ ябадал тон hулаар табигданхай. Харин театрай артистнуудай дунда большевистскэ еhо журамда таарамжагүй, нюур сахидаг ба бэе бэеэ дэмы хооhоноор магталсадаг оршон байдал тогтоhон байха юм. Театрай партийна организацида hүүлшын табан hара соо нэгэшье суглаан болоогүй. Теэд hаяхан партийна суглаан болоходонь, коммунистнуудай бэе бэеэ шүүмжэлжэ, дутуу дунданuудаа элирүүлхэ гэхэдэнь, уранhайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Цыденжапов большевистскэ шүүмжэлые хабшаhан удхатай юумые гаргаба гэбэл: «дахяад суглаан болохо hэн туладань, энэ суглаан дээрэ шүүмжэлэл гаргаhанай хэрэггүй», гэбэ.

«Хэрбээ бидэнэр кадрнуудаа гамнаха, hургаха ба хүмүүжүүлхые хүсөө юм hаа, бидэнэр хэн нэгэеэ гомодхоохо гэжэ айха еhогүйбди, эрид шанга зоригтой, нюур сахихагүй, сэхэ ба үнэн зүб шүүмжэлэлhээ айха еhогүйбди гэжэ нүхэр Сталин билэниие hургадаг. Шүүмжэлэлгүй hаа ямаршье, мүн литературнашье организаци үмхирэн hарнижа болохо юм, шүүмжэлэлгүй hаа ямаршье үбшэн саашаа ехэ боложо болохо ба эдэгээхэнь улам бэрхэтэй болохо юм. Имагтал зоригтой ба үнэн сэхэ шүүмжэлэл болбол манай хүнүүдтэ мэргэжэхэ дэбжэхэдэнь туhалдаг урагшаа тэгүүлхэ, худэлмэриингөө дутуу дунданuудые лабаха дура зориг түрүүлдэг байна. Хаана шүүмжэлэл үгыб, тэндэ бүтүү бүгшэм ба хүдэлсэгүй ухэhэн байдал үндэhэлдэг, тэндэ урагшаа дабшаха газар үгы байдаг» (Жданов).

Театрай коммунистнууд болбол өөhэдынгөө алдуу ба дутагдалнуудые үнэхөөр лэ заhаха гээ юм hаа ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолhоо ба нүхэр Ждановай энэ заабариhаа хүтэлбэри абажа, большевистскэ бодото шүүмжэлэлые худэлмэридөө сагүргэлжэ хэрэглэхэ еhотой.

Эсэстэ, Бурят-Монгол АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ Комитедэй талаhаа Бурят-Монголой Ленинэй орденто театрые яма раар хүтэлбэриллэг, тэрээндэ яма раар туhалдаг байhанай тухай дуугай гаража боломоор бэшэ байна. Ушар юуб гэхэдэ, тус комитет болбол театрта үдэр бүриин хүтэлбэри ба туhаламжые үзүүлдэггүй. Жэшээлхэдэ иимэ нэгэн асуудалые абажа үзэе. hайн драматургнуудые ба ородой драматургнуудай зүжэгүүдые бурят хэлэн дээрэ оршуулагшадые бии болгохо хэрэгые энэ комитедhээ бэшэ хэн эрхилхэ бэлэй. Габэшье, манай республикын драматургнуудые ба оршуулагшадые табан хургаараа тоолобошье үсөөлэшэхэ байна. Театр болбол оршуулагшадай талаар илангаяа муу байдалтай. Эндэ гансахан оршуулагшатай болобошье, тэрэншье тэнгэриин үдэр бүри архидажа ябадаг. Гэхэтэй хамта ВКП(б)-гэй ЦК өөрынгөө тогтоол соо иимэ зорилтые театрнуудай урда табина гэбэл:

«Союзна ба автономно республиканuудай театрнуудай репертуарай тоншье үйтанаар хизаарлагданхай байhаниие ба нютагуудтахи драматургнуудай зүгhөө үни холо үнгэрhэн сагай темэнүүдээр ехэнхидээ бэшэдэг байhаниие хараандаа абажа, советскэ драматургиин эрхим зохеолнуудые СССР-эй арадуудай үндэhэн хэлэнүүд дээрэ оршуулжа, республиканuудай театрнуудай репертуарта оруулха хэмжээнүүдые абахыень искусствын хэрэгүүдые эрхилхэ Комитедые уялгалха».

hалбаран байгаа социалистическэ Бурят-Монгол арадай дундаhаа ургажа гараhан Ленинэй орденто хүгжэмтэ драматическа театрай худэлмэрилэгшэд болбол бүхы алдуу ба дутуунуудаа заhажа, манай оронoй түрүү театрнуудай зэргэдэ ябалсажа, ажалшадые коммунистическэ үзэлөөр, манай үедэ хүсэд зохимжотой сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ большевистскээр оролсохо еhотой.

Д. Лобсанов.
Д. Лугаров.
Г. Данзанов.

Партийно-политическэ худэлмэри ябуулагданагүй

«Колхозуудта хүдөө ажалай артелиин Уставые эбдэhэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй түүхэтэ тогтоолтой үргэн ниитэ колхозниигуудые танилсуулха тушаа колхозно коммунистнууд партийно-политическэ худэлмэри үргэнөөр хэжэ байна.

Теэд, Заиграйн аймагай «Улаан Эрхириг» колхозой коммунистнууд партиин Обкомой XXIV пленумэй шиидхэбэриие мүнөө хүртэр колхозниигуудта hайнаар ойлгуулнагүй. Эндэхи олонхи коммунистнууд тус пленумэй ямар асуудалнуудые зүбшэжэ, ямар тогтоол абаhан тухай мэдэхэгүй байха юм.

Тус партийна эхин организациин секретарь нүхэр Галсанов болбол колхозниигуудай дунда партийно-политическэ болон бусад хүмүүжүүлгын худэлмэринүүдые hайжаруулха тушаа ямаршье худэлмэри хэнэгүй. Энэ организацида 21 коммунист тоологдоно. Теэд, оройдоо 6 коммунистын хабаадалгатайгаар суглаа үнгэргэжэ, тэрээн дээрэ партиин Обкомой ба айкомой пленумүүдэй дүнгүүд гэhэн асуудал еhо тэдыгээр зүбшэн хэлсэhэн байгаа.

Тэндэхи коммунистнууд хадаа «ВКП(б)-гэй историин хуряангы курсые» гүнзэгыгөөр шудалнагүй. Энээниие шудалха зорилготойгоор бии болгогдоhон кружогой занятинэгэшье удаа хэгдээгүй байха юм. Парторганизациин дэргэдэхи агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Дамбинов болбол агитаторнуудайнгаа зүблөө гү, али симинар үнгэргэжэ, тэдэнэртэ туhаламжа үзүүлдэггүй байдаг дээрэhээнь, эндэхи агитаторнууд колхозниигуудай дунда агитационно-ойлгууламжын худэлмэриие тон хангалтагүйгөөр хэнэ.

Агитаторнуудай хүсөөр ханын газетэ ба «дайшалхы хуудаhанууд» удаа дары гаргагдажа, парти ба правительствын шухала шухала тогтоолнуудые колхозниигуудта ойлгуулха ябадал тон хангалтагүйгөөр хэглэнэ.

ВКП(б)-гэй Заиграйн айком болбол энэ парторганизациин худэлмэриие hайжаруулха тушаа эрид шууд хэмжээ абаха бээзэ гэжэ найдагдана.

Б. Ширеторов.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Энэ оной октябриин 19-дэ Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр М. С. Гречуха түрүүлэгшэтэйгээр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани болобо.

Президиум болбол Краснодарска хизаарай советскэ органуудта мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэлгэ болон эндэ хэрэгээр ерэhэн ажалшадтай уулзалга тухай Краснодарска хизаарай ажалшадай депутадуудай Соведэй исполкомой түрүүлэгшэ нүхэр М. М. Бессоновой элидхэл дуулаhан байна. 1944 ондо центральна хүтэлбэрилхы органуудай зүгhөө уридшалан hануулга хэгдэhэн байгаашье hаань, Краснодарска хизаарай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет хадаа ажалшадай мэдүүлгэ ба гомодолнуудые хаража үзэлгэдэ ёhо дүүргэhэн тэдыгээр ба хайша хэрэгээр хандадаг байна гэжэ Президиум тодоруулан олобо. Гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай нилээд олониинь крайисполкомой хүтэлбэрилхы худэлмэрилэгшэд хаража үзөөгүй, харин исполкомой таhагуудта, городской ба районно соведүүдтэ дам эльгээhэн байха юм. Тиимэ организацинууд буруугаар ажалаа ябуулна гэжэ гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые баряат байхадань, хэдэн олон ушарнуудта тэдэниие hөөргэнь мүн лэ тэдэ организацинуудта эльгээдэг ябадалнууд үзэгдэнэ. Краснодарска крайисполкомой хүтэлбэрилэгшэд хэрэгээр ерэhэн гражданинуудтай чюураараа уулзахаяа оройдоошье болинхой байна. Крайисполкомой түрүүлэгшын ажалшадтай уулзахэ түхеэрэлгэ оройдоо энэ оной июль hара соо хэгдэhэн байгаа.

Гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудта, эндэ хэрэгээр ерэhэн хүнүүдтэй уулзалгада тиигэжэ ёhо дүүргэхын тэдыгээр хандаха ябадал тус хизаарай бусад городской ба районно Соведүүдэй зарим исполкомуудта үзэгдэнэ.

Президиум болбол крайисполком ба тэрэнэй таhагуудташье, мүн тус хизаарай городской ба районно Соведүүдэй исполкомуудташье гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаhа сагсоонь хаража үзэлгые хангахыень Краснодарска хизаарай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр М. М. Бессоновто дурадхаhан байна. Крайисполкомой таhагуудай ба доодо шатын Соведүүдэй исполкомуудай гражданинуудай оруулhан бүхы гомодолнууд ба мэдүүлгэнүүдые сэхэ хизаарай гүйсэдхэхэ комитедтэ хаража үзэхыень Президиум уялгалба. Тиимэ учрежденинүүд ба тушаалта хүнүүд буруугаар ажаллаба гэжэ гражданинуудай мэдүүлгэ ба гомодолнуудые оруулаад байхадань, тэдэниие тус организацинуудта hөөргэнь эльгээхэ ябадалые Президиум эрид шангаар хориhон байна.

Президиум болбол үлэмжэ шухала удхатай гомодолнууд тушаа мүрдэлгэнүүдые хээд, ажалшадай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэлгэдэ муугаар хандаhанай түлөө зэмэтэй тушаалта хүнүүдые худэлмэриhөөнь гаргажа, харюусалгада хабаадуулхые крайисполкомые уялгалhан байна. Президиум болбол гражданинуудай мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудые хаража үзэлгэ болон хэрэгээр ерэhэн хүнүүдтэй нюураараа уулзалгые эмхидхэхэ тухай хизаарай исполкомой таhагуудые даагшадай болон городской ба районно Соведүүдэй исполкомой түрүүлэгшэнэрэй элидхэлнүүдые өөhэдынгөө заседанинууд дээрэ соносдог болохые крайисполкомдо дурадхаба.

Удаа тээнь Президиум болбол Советскэ Армени худар хилын саанаhаа бусажа ерэhэн армянуудай СССР-эй гражданстводо ороха гурим тухай асуудалые хаража үзэhэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй баталан абаhан Указай ёhоор, хилын саанаhаа Эхэ орондоо, Советскэ Армени худар бусажа ерэhэн армянска национальностиин хүнүүд СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй 1945 оной ноябриин 21-эй тогтоол соо хэлэгдэhэн гуримаар, СССР-тэ ерэhэн сагhаа хойшо СССР-эй гражданинууд болоhон дээрэ тоологдохо юм гэжэ тогтоогдоhон байна.

Мүн тэрэшэлэн Президиум болбол «1941—1945 онуудта Эсэгэ оронoо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ хэhэн шэн габьяата ажалай түлөө» медальнуудые барюулгын ябаса тухай асуудалые хаража үзэбэ. Олонхи Соведүүдэй исполкомууд эдэ медальнуудые барюулха тушаа нилээд ехэ худэлмэри хэбэ гэжэ Президиум тодоруулhан байха юм. Тиихэ зуура, хэдэ хэдэн районуудта худэлмэришэд, колхозниигууд болон албахаагшадта медальнуудые барюулга hаатажа байhаниинь шалгалтаар элирhэн байгаа. Нилээд олон колхозуудта шагнагдаха ёhотой байhан колхозниигуудhаа тон үсөөхэн хүнүүдтэ медальнууд барюулагданхай, тиихэдэ зарим колхозуудта ажалта үдэрые олохоор тогтоогдомол минимумые дайнай үедэ үлүүлэн дүүргэhэн колхозниигуудшье медальнуудые абаха список соо мүнөө хүртэр оруулагдаагүй байха юм. Шагналда хүртэхэ еhотой байhан худөөгэй интеллигенциин дундаhаа олоншог худэлмэрилэгшэд медаль абахаар табигдаагүй ушар баримтанууд үзэгдэнэ.

«1941—1945 онуудта Эсэгэ оронoо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ хэhэн шэн габьяата ажалай түлөө» медальнуудые барюулгын угаа ехэ удхатай байhыень анхаралдаа абажа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол Эсэгэ оронoо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда Германиие дараhан Советскэ Союзай илалтада өөhэдынгөө шэн габьяата ба эршэтэй шанга ажалаар туhалhан ажалшадта медаль барюулха списогүүдые зохёолго ба баталалгые, мүн тэрэшэлэн медаль барюулгые түргэдхэхыень союзна ба автономно республиканuудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ, хизаарай, областной, районно ба городской Соведүүдтэ дурадхаhан байгаа.

Президиумэй заседани дээрэ Молдавска ба Латвийска республиканuудай территори дээрэ гэрлэлгэ, бүлэ ба тэлхэмжэ тухай хуулинуудай кодекснуудта, гражданско-процессуальна, гражданска ба уголовно кодекснуудта ниитэ союзна хуулиhаа үндэhэлhэн хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха тухай Молдавска ба Латвийска ССР-нүүдэй Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй мэдүүлгэнүүд харагдажа үзэгдэбэ.

Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаhан Хуулинуудые Союзна республиканuудай, мүн тэрэшэлэн татарска, башкирска ба кумыкска хэлэн дээрэ хэблэн гаргаха гэhэн тогтоол гаргаhан байгаа.

„Бурят-Монголой ҮНЭН“ газетын материалаар хэмжээ абтаба

„Гүрэнэй зөөри үригшэдые хатуу хэмжээндэ хабаадуулха“

Курумканай аймпотребсоюзай аппарадта гүрэн-түрын хэрэгүүдтэ эсэргүү хандадаг элдэб хулгайшад ба мэхэшэд сугларhан байна гэhэн статья манай газетын энэ оной сентябриин 15-ай номерто толилогдоhон байгаа.

Тэрэ статьягай еhоор шалгажа үзэхэдэ, тэндэ хэлэгдэhэн зүйлнүүд тон зүб байба. Аймпотребсоюзай худэлмэриие hайжаруулхын тухай асуудал аймсоюзай ба сельпогой худэлмэрилэгшэдэй суглаан дээрэ хэлсэгдэбэ. Мүн сельпо бүхэнэй байдалые тус тустань хаража үзөөд тусхай шиидхэбэринүүд гаргагдаба. Гадна аймсоюзай худэлмэри тухай ВКП(б)-гэй айкомой бюро дээрэ хэлсэгдээ. Бюрогой тогтоолоор айсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Молчановта үрилтэ хэхэ ябадалтай, хулгайтай муугаар тэмсэhэнэйнь ба финансова байдалые hайжаруулаагүйн түлөө донгодолго соносхогдобо.

Кооперативна зөөриие ехээр үрихэн, хулгайлhан, үбэршэлhэнэйн түлөө Мургунска сельпогой түрүүлэгшэ байhан Самбуев, сельмагые даагша байhан Очирова, энэ сельпогой бухгалтер байhан Осипова ба сельпогой бусад хоер худэлмэрилэгшэд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдажа, сүүдэй шиидхэбэриин еhоор Очирова—8 жэлээр, Осипова—6 жэлээр, Самбуев—5 жэлээр шиидхэгдэбэ гэжэ Курумканай аймагай прокурор манай редакцида мэдээсэбэ.

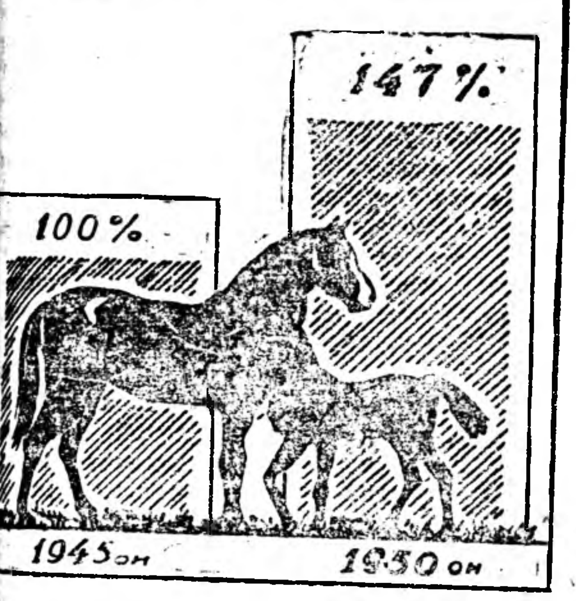
Республикын малажалые хүгжөөхэ түсэб

Ойрын жэлнүүдтэ Бурят-Монголоо хүгжэнги, ашаг шэмэ ехэтэ малажалтай республика болгоё!

„Малажалые али болохоор хүгжөөхэ гээшэ дүрбэдэхи табанжэлдэ республикын хүдөө ажахын гол зорилгонь болоно гэжэ тоолохо. Бүхы түрэлэй адууһа малнуудай тоо толгойн ургалтын хурдан түргэн темпые, тэрэнэй ашаг шэмые ба нооһо арһа мэтые үгэлгые дээшэлүүлхэ ябадалые хангаха, тэрэнэй тулада малажалай үбһэ тэжээлэй базые үргэдхэхэ ба бэхижүүлхэ, адууһа малай һубайрха ба үхэхэ ябадалые усадхаха".

„1946—1950 онуудта Бурят-Монгол АССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули".

Адуу моридой тоо толгойн ургалта

118.000 толгой адуу морид

Бурят-Монгол АССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули соо ингэжэ хэлэгдэнэ: „Колхозуудта моридой тоо толгойе һэргээн үсхэхэ, унаганууд бүтэноор ба төбир тарганаар тэжээхэ, моридой шанарые дээшэлүүлхэ ябадал хадаа ажалай талаар шухала зорилго болоно гэжэ тоолохо". Табанжэл соо адуу моридой тоо толгойе 38 мянган толгойгоор олошоруулха гэхэ гү, али 47 процентээр нэмээжэ, 1950 оной эсэстэ мянган толгой болгохо байнабди.

Адуу моридой тоо толгойе ингэжэ олошоруулхада нилээд ехэ ашаг туһа болохо байна. Морин гэээшэ манай гол зүдхэхэ хүсэн мүн. Һайн морин гээшэ гансахан ажахыда хэрэгтэй бэшэ, мүн ороноо шье хамгаалхада хэрэгтэй.

Адуу моридые олошоруулха энэ хэмжээе хүсэлэлгын түлөө жэл бүридэ колхозуудай адуу моридой тоо толгойе дунда зэргээр 8 мянга шахуу толгойгоор олошоруулха гү, али жэл бүри дунда зэргээр 100 гүүн бүриһөө 53 унага абаха хэрэгтэй.

Адуу моридой тоо толгойе үсхэн олошоруулхын хэрэгтэ тэдэнииие һүрэгөөр үсхэхэдэ ехэхэн ашагтай. Тиимэ дээрэһээ республикын колхозуудаар адуун һүрэгые хүгжөөжэ, тэдэнэй түрүүһые һайжаруулха гэжэ түсэбөөр хараалагдана.

Гахайнуудай тоо толгойе олошоруулха

Арад зониие мяха, өөхөөр хангаха ябадалда гахай үсхэхэ гэээшэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна. Гахай болбол бүхы малнуудһаа орходоо эгээн түргөөр ургадаг ба ехэ болодог байдаг юм. Һайн тэжээлээд байгаа һаа, арбан һаратай поршоон 100 кгр. амидын шэгнүүртэй болохо байна. Гахайн амидын шэгнүүрэй 85 процентэнь хүртэр мяха ба өөхэн байдаг юм. Тиимэһээ табанжэлэй түсэб тухай Хуули болбол гахайнуудай тоо толгойе 1945 оной эхитэй сасуулхада ехэхэнээр олон болгохые эринэ.

Шубуудай тооэ гурба дахин олошоруулха

Шубуун ажал болбол эдеэ-хоолые үйлэдбэрилэн гаргахада мүн лэ ехэ туһатай. Тахяа, галуу, нугаһан гэхэ мэтэ шубууд һайн мяха ба өндэгэ үгэдэг байна.

Табанжэлэй түсэб тухай Хуули болбол ороо таряа таридаг колхоз бүхэндэ шубуун ажахын фермэнүүдые, нуур сөөрэмүүдтэй колхозуудта нугаһанай шубуудай фермэнүүдые эмхидхэхэ, ингэжэ табанжэл соо шубуудай тооэ гурба дахин олошоруулха гэжэ хараална. Колхозникууд, худэлмэришэд ба албахаагшадай өмсын ажахыда шубуу үсхэхэ ябадал бүхы хэмжээгээр хүгжөөгдэхэ байна. Улаан-Удын инкубаторна станциин хүсые гүйсэд ашаглажа, тэрэниие колхозуудай үүлтэртэ шубуунай фермэнүүдтэй нягта холбоотой болгохо.

Ангай ажал

Ангай арһа элбэгээр абахын зорилгоор колхозууд ба агнуурнин ажахынуудта ан үсхэхэ ябадалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаба. Тунхэнэй, Баргажанай, Хойто-Байгалай ондатрын ажахынуудай дэргэдэ ондатр хара үнэгэдэй фермэнүүд эмхидхэгдэхэ. Ондатрын арһа суглуулга табанжэл соо 2,5 дахин болохо.

„Республикын бүхы аймагуудта, колхоз ба совхоз бүхэндэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулха ябадал хадаа малажалай хүгжэлтын түргэн темпые хангахада ба адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэдэ шухалын шухала зорилго болоно гэжэ тогтоохо"

(Бурят-Монгол АССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуулиһаа).

Малажалые хүгжөөхэ зорилгонууд

Манай партиин Центральна Комитет болбол ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Областной комитедэй тоосоото элидхэлые дуулаад, өөрынгөө тогтоол соо манай республикын хүдөө ажалай саашадаа хүгжэхэ замыень зааха зуураа, иимэ зорилго табиһан байна гэбэл: ойрын жэлнүүдтэ Бурят-Монголые хүгжэнги, ашаг шэмэ ехэтэ малажалтай республика болгохо.

ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй энэ заабариһаа үндэһэлэн, манай республикын арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб болбол 1945 онойхидо орходоо 1950 ондо адуу моридой тоо толгой 47 процентээр дээшэлүүлхэ, эбэртэ томо мал—56 процент, хони ямаа—52 процент, гахайнуудай тоо толгойе ехэхэнээр олошоруулха гэжэ хараалһан байна. Тиихэтэй хамта түсэб болбол малажалай ашаг шэмые ехэхэнээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараална гэбэл: малай амидын шэгнүүрые нэмээхэ, ехээр һү һааха, нооһо ехээр хайшалха ба тэрэнэй шанарыень һайжаруулха гэжэ хараална.

Малажалые хүгжөөхэ тушаа табанжэлэй түсэб соо хараалагдаһан даалгабариие дүүргэхын түлөө бүхы арга-боломжонууд манайда бии.

«Колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэһэн ябадалнуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай» ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолые хазагайруулангүйгөөр дүүргэлтэ, колхозуудай нийтын газарые ба эд зөөриие урилтэ хэхэ ябадалһаа наринаар хамгаалжа, колхозно демократиие сахижа, хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэхэ бүхы ябадалнуудые усадхажа колхозуудай нийтын ажахые али болохоор бэхижүүлхэ ябадал хадаа республикын хүдөө ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгэй гол шухала арга шэхэсэл болоно гэжэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули зааба.

Адуу малай тоо толгойн түсэбые дүүргэхын түлөө колхозуудай нийтын малые үрихэ, гарзалха ябадалые эрид усадхаха байһанииинь эlitэ.

Малажалые хүгжөөхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудай нэгэн шухала зүйлынь хадаа малые харууһалха, адуулха ябадалые һайжаруулжа, адуу малай үхэхэ ябадалые огто болюулха хэрэг болоно. Энэ зорилгые дүүргэхын түлөө фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, малшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эрхим малшадта нэмэлтэ түлбэри үгэхэ тухай Хуулиие зүбөөр бэелүүлхэ хэрэгтэй:

Эхэ малай олоор түрэхэ ябадалые эмхидхээгүй һаа, адуу малай һүрэгые үргэдхэн олошоруулхын аргагүй байһаниинь мэдээжэ. Иимэ дээрэһээ малай һубайрха ябадалые усадхаха шухала. Мүнөө хүртэр республикын колхозууд эхэ малай һубайрһан ушарһаа хэдэн олон түл дутуу абадаг байнабшуу. Жэшээлхэдэ, 1945 ондо эхэ малай һубайралга: адуу моридой талаар 74 процент, эбэртэ томо малай талаар 28 процент хүрэһэн; хони ямаад—20 шахуу процент хүрэһэн байна. Хэрбээ малай һубайрха ябадалые эрид болюулаад байгаа һаа, адуу моридой тоо толгойе 8—10 процент, эбэртэ бодо малай тоо толгойе 6—7 процент, хони ямаадай тоо толгойе 7—8 процентээр олошоруулжа шадаха байнабди. Малай һубайрха ябадалые усадхаха хэрэгтэ малые искусственна аргаар үрэжүүлхэ гэээшэ ехэхэн удхашанартай. Ингэжэ малые үрэжүүлхэдэ үрэжэлтэ эрэ малнуудые зүбөөр хэрэглэхэдэ ехэхэн удхашанартай. Тиимэ дээрэһээ искусственнаар малые үрэжүүлхэ пунктнуудые олошоруулха, тэдэниие түхеэрэлгээр хангаха гэжэ түсэбөөр хараалагдаба.

Табанжэлэй түсэб тухай Хуули болбол малажалай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тухай түргэн темпые хангаха хэрэгтэ республикын бүхы аймагуудта, колхоз ба совхоз бүхэндэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гэээшэ шухалын шухала зорилго мүн гэжэ тоолоно. Энэ зорилгоор табанжэл соо тэжээлэй культурануудай тарилгые гурба дахин үргэдхэхэ ферме шадарта, түрүүшын ээлжээндэ малажалай бүхы томо колхозуудта ба гүрэнэй Сэлэнгын үүлтэртэ малай рассаднигай хабаатай оршондо байһан колхозуудта тэжээлэй зүб севооборотые хэхэ: сабшалангуудые һайжаруулһанай ба сэбэрлэһэнэй үтэгжүүлэгдэдэг талмайе үргэдхэһэнэй, үбһэ ногооной ургасые дээшэлүүлхэ гераcимовска дүй дүршэлые колхоз бүхэндэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар сабшалангууд ба бэлшээриин газарай ногооной ургасые дээшэлүүлхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаба. Тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө тэрэшэлэн таримал ногооной тэжээлэй корнеплодуудай ургасые дээшэлүүлхэ, тэжээл силосовалгые үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Саашадаа үбэлэй ба зунай бэлшээринүүдые гуримтай зохид болгохо—тэндэ худагуудые малтаха, байрын ба үйлэдбэриин гэр барилгануудые хэхые, тэндэ бүдүүн тэжээлэй запас байгуулхые эригдэнэ.

Малажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ хэрэгтэ малажалай кадрнуудые: зооветеринарна мэргэжэлтэдые, фермэнүүдые даагшадые, моришод, малшад, хонишод, һаалишадые бэлэдхэлгэ бага бэшэ удхашанартай. Табанжэлэй түсэб болбол малажалай кадрнуудые бэлэдхэлые үргэнөөр ябуулха гэжэ хараална.

Малай үүлтэрые саашаланъ һайжаруулха, ойрын жэлнүүдтэ бүхы колхозно малые типовой ба һайжаруулагдаһан байраар хангахын зорилгоор зоотехническэ барилгые үргэнөөр ябуулха, зооветеринарна эмхизургаануудые үргэдхэхэ, Сэлэнгын үүлтэртэ малай рассаднигай хүдэлмэриие һайжаруулха гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдана.

Энэ табанжэл соо малай үүлтэрые һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха байна. Хүдэлмэришэ моридые үсхэхэ; нютагай үүлтэрэй үхэр малые симментальска үүлтэртэй метизаци хэжэ мяха, һү ехээр үгэдэг болгохо, хонидые нарин нооһотой үүлтэртэй метизаци хэхэ.

Колхозуудай нийтын малай тоо толгойе олошоруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ гол арга замууд иимэ байна.

Малажалые хүгжөөхэ талаар табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө мүнөө болоходо байгаа малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тушаа хойшолуулшагүй зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партийна, советскэ, малажалай органуудай ба бүхы колхозникуудай анхаралые хандуулха хэрэгтэй.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ

1945 онтой сасуулбал 1950 ондо иимэ хэмжээгээр ехэ болгохо гэбэл:

нэгэ фуражна үнеэнһээ һү һаалга дунда зэргээр 76 процент;

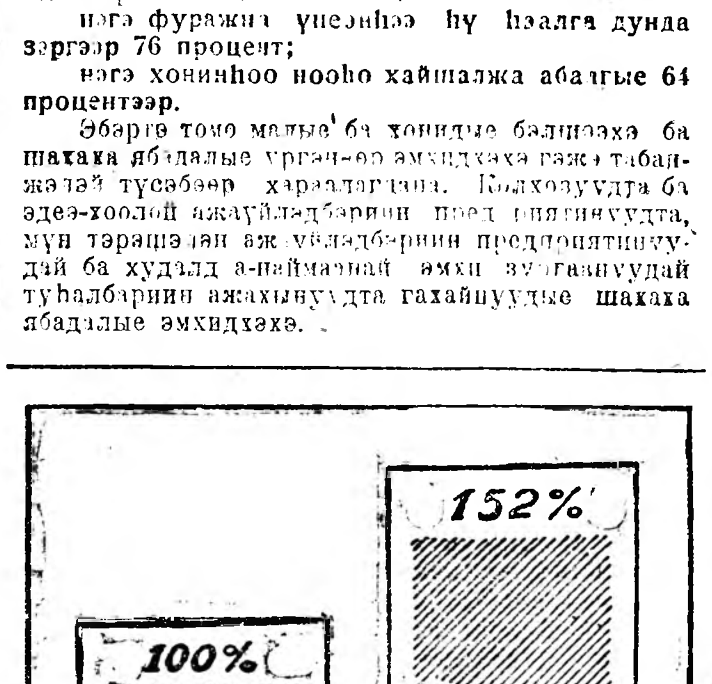
нэгэ хониндоо нооһо хайшалжа абалгые 64 процентээр.

Эбэртэ томо малые ба хонидые бэлшээхэ ба шахаха ябадалые үргэнөөр эмхидхэхэ гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдана. Колхозуудта ба эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин предприятинуудта, мүн тэрэшэлэн ажаүйлэдбэриин предприятинуудай ба худалдаа-найманай эмхи зургаануудай туһалбариин ажахынуудта гахайнуудые шахаха ябадалые эмхидхэхэ.

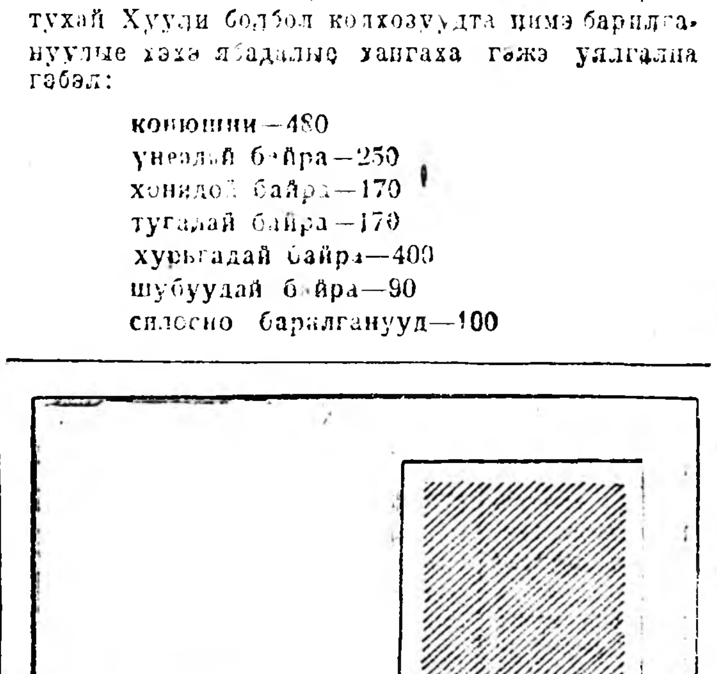
Зоотехническэ барилга

Бурят-Монгол АССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуули болбол колхозуудта иимэ барилгануудые хэхэ ябадалые хангаха гэжэ уялгална гэбэл:

конюшни—480
үнеэнэй байра—250
хонидой байра—170
тугалай байра—170
хурьгадай байра—400
шубуудай байра—90
силосно баралганууд—100

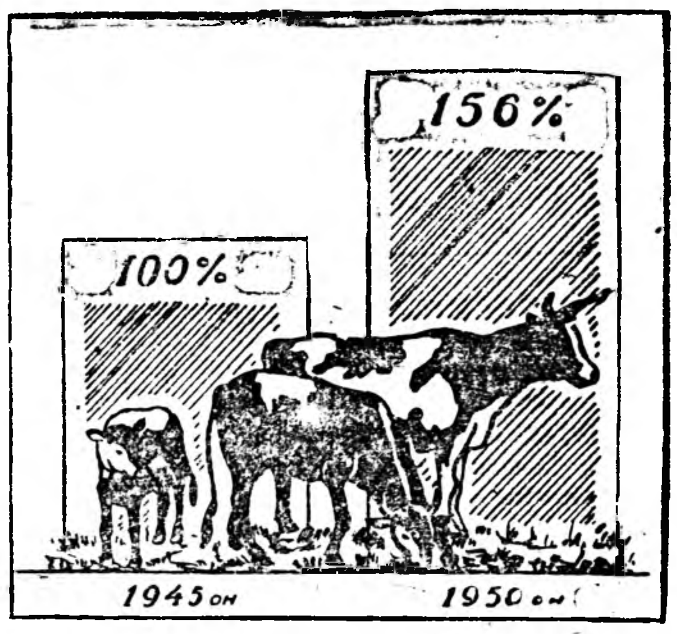

Колхозуудтахи хони, ямаадай тоо толгойе 52 процентээр олошоруулха.

1945 оноойхитой сасуулбал гахайнуудай тоо толгойе ехэхэнээр олошоруулха.

Эбэртэ томо малай тоо толгойн ургалта

292.000 толгой эбэртэ томо мал

Манай республикын арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб болбол эбэртэ томо малай тоо толгойе нилээд олошоруулха гэжэ хараална. 1946—1950 онуудта колхозуудтахи эбэртэ томо малай нийтэ тоо толгой 56 процентээр ургаха еһотой.

Энэ хадаа 1950 оной эсэстэ республикын колхозууд 292 мянган толгой эбэртэ томо малтай болохо гэһэн ябадал болоно. Тиихэдэ 1945 оной эсэстэ 186,8 мянган толгой байһан юм. Тиимэ болохолоороо эбэртэ томо мал табанжэл соо 105 мянган толгойгоор гэхэ гү, али дунда зэргынь абахада жэл бүри 21 мянган толгой олошорхо байна.

Эбэртэ томо малай үүлтэрые хайшан гэжэ һайжаруулха ябадал нютагай үүлтэрэй үнеэдые ашаг шэмэ ехэтэ симментальска үүлтэрэй бухануудта табиха аргаар эрхилэгдэхэ байна. Энэ зорилгоор гүрэнэй Сэлэнгын үүлтэртэ малай рассаднигай хүдэлмэриие һайжаруулха гэжэ түсэбөөр хараалагдана. Республикын колхозуудай эрилтэнүүдые хэрэгтэй тоогой үүлтэртэ малаар хангахын тулада Сэлэнгын аймагай колхозуудта симментальска үүлтэрэй малые үсхэхэ хэрэгтэй.

Тиигэжэ табанжэл соо эбэртэ томо мал гансахан тоогоороо ургаха бэшэ, харин колхозно ажахыда үүлтэртэ малай һүрэг ехэхэнээр олошорхо байна.

600.000 толгой хони, ямаад

1946—1950 онудта республикын колхозуудаар хони, ямаадай тоо толгой 52 процентээр олон болгогдохо гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаба. 1950 оной эсэстэ колхозуудай нийтын һүрэгтэ байһан хони, ямаадай тоо 600 мянга хүрэхэ байна. Тиихэдэ 1945 оной эсэстэ 394.700 толгой байһан юм.

Хонидые үүлтэрээрынь тааруулан хубаарилха ябадалтай зохилдуулан нютагай үүлтэрэй хонидые ромбулье үүлтэрэй хусануудаар метизацилха ябадал эрхилэгдэхэ. Тэрээнһээ гадна нютагай бурят-монгол үүлтэрэй хонид үсхэгдэхэ байна.

Зүгын бүлэнүүдэй тооэ 2,5 дахин олошоруулха

Табанжэл соо колхозуудай пчеканүүдтахи зүгын бүлэнүүдэй тоо 2,5 дахин олошоруулагдажа, зүгын ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлэгдэхэ байна.

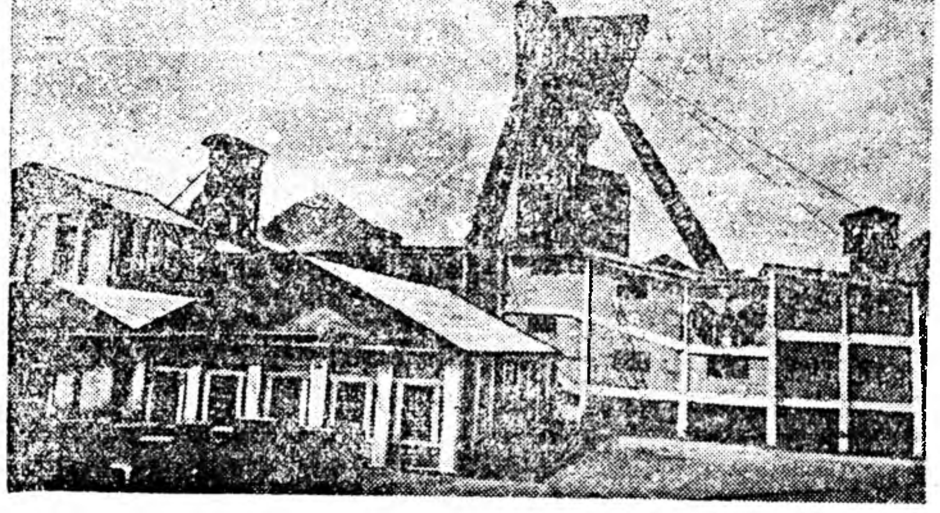
Колхозууд, колхозникууд, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хэрэгсэлые хангахын түлөө нютагай ажаүйлэдбэриин, олзоборилгын кооперацинуудай, газаргарялангай Министерствын предприятинуудта, мүн тэрэшэлэн колхозуудай өөһэдынь мастерскойнуудта зүгын гэрнүүд ба зүгы үсхэхэдэ хэрэгтэй зэмсэгүүд үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

Оро, һарлаг ба хайнагуудые үсхэлгэ

Табанжэлэй түсэб болбол Хойто-Байгалай, Баунтын ба Ахын аймагуудай колхозуулаар оронуудай тоо толгойе 2500 хүргэхэ; Закаменай, Түнхэнэй ба Ахын аймагуудай колхозуудаар һарлагууд ба хайнагуудай тоо толгойе 7.000 толгой болгохо гэжэ тогтообо.

„Зооветеринарна хэмжээ-ябуулгануудые саг болзортонь ба хүсэдөөр үнгэргэхэ, ветеринарна лечебницэнүүд ба пунктнуудые гэр байраар, түхеэрэлгээр ба эмнэлгын зүйлнүүдээр хангажа, тэдэниие бүхэжүүлхэ ба олошоруулха, ветеринарна эмнэлгын газарнуудые мэргэжэлтэ кадрнуудаар хангаха".

(Бурят-Монгол АССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуулиһаа).

Сталинска шэнэ табанжэл бэелуулэгдэжэ байна.

Донбассай томохон шахтнуудай нэгэн болохо Ворошиловай нэрэмжэтэ шахт hэргээн бодхоогдоод худэлжэ захалаа. Энэ шахт суудхэдэ 2 мянга гаран тонно шулуун нуурhэ угэжэ байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ворошиловай нэрэмжэтэ шахта.

С. Гендельманай фото. (ТАСС-эй фотохронико).

Музыкально-хореографическа искусствын республиканска харалгын дун

ВЦСПС-эй ба СССР-эй Министрнуудэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ комитедэй шиидхэбэриин ehoop 1946 оной июль hараhаа эхилжэ манай бухы орон дотор музыкально-хореографическа самодеятельна искусствын Бухэсоюзна харалгада бэлэдхэл хэгдэhэн байна.

Мун энээнтэй хамта манай Бурят-Монгол республикын худэлмэришэд ба албахаагшад энэ бэлэдхэлдэ хабаадалсаба. Музыкально-хореографическа самодеятельна искусствын харалгада республика дотор мянга хоер зуу улуутэй хун хабаадаhан байха юм. Хойто-Байгалай, Хориин, Яруунын, Прибайкальска, Сэлэнгын, Кяхтын, Заиграйн ба бусад аймагуудта харалганууд унгэрэгдэhэн байгаа. Сэлэнгын аймагай худэлмэришэд ба албахаагшад илангаяа ундэр эдибхи гаргаба. Эндэ 150 шахуу хун харалгада хабаадаа.

Музыкально-хореографическа искусствын республиканска харалгын тугэсхэлэй тур Улан-Удэ городто тумэр замай узелай клуб соо октябриин 2-hoo 5 хуртэр унгэрэгдэбэ. Энэ харалгада бэлэдхэхын тулада горьтойхон болзор угтэhэн байбашье, зарим коллективууд, илангаяа аймагуудай коллективууд энээндэ hулаар бэлэдхэhэн байба. Музыкально-хореографическа искусствын тугэсхэлэй харалгада олонхинь городской коллективууд хабаадаhан байна. Республикын аймагуудhаа харалгада хабаадахаяа тулөөлэгшэд ерээгуй, энэ болбол унгэрhэн харалгын ехэхэн дутуунь болоно. Энэ харалгын бури ехэ дутуунь гэхэдэ, энээн дээрэ националь номернууд угы байба. Энэ харалга дээрэ нэгэшье буряад дуун шагнагдаагуй, нэгэшье национальна танец наадагдаагуй, хуур лимбэ гэхэ зэргын национальна хугжэмууд хэрэглэгдээгуй байна. Ториин аймагта худэлмэриллэг багша нухэр Радилева тон хонгео ирагуу hайхан хоолойтой дууша байгаад, Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной уншалгын байшангые даагша нухэр Амоголонова буряад танецуудые ундэр шалабаритайгаар дуургэдэг байгаад энэ харалгада хабаадлагуй байхань гайхалтай юм. Мун бусадшье шалабаритай нухэд харалгада хабаадаагуй. Энээндэ нэн туруун клубуудай ба социалистическэ культурын байшангуудай директорнууд, мун тэрэшэлэн профсоюзай организацинуудай болон арадай творчествын республиканска байшангай хутэлбэрилэгшэд гэмтэй болоно. Юуб гэхэдэ, эдэнэр харалгада бэлэдхэхэ ябадалые толгойлжо шадаагуй. Жэшээлхэдэ загаhанай ажауйлэлбэриин худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком (туруулэгшэнь нухэр Миселевич) харалгада хабаадахаhаа зайсашоо гэхэдэ аллуу болохогуй. Юуб гэхэдэ, харалгада зубхэн хоер хун — нухэд Минц ба Ложиницына гэгшэд хабаадаба.

Ой модоной ба модо урадхалгын худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком (туруулэгшэнь нухэр Веселев) харалгада огто хабаадаагуй. Мун лэ холбоо-холбооной худэлмэрилэгшэдэй союзай обком иимэ муу жэшээ харуулhан байна.

Улан-Удын тумэр замай узелай худэлмэришэд ба албахаагшад энэ харалгада илангаяа эдибхитэйгээр хабаадаба. Тумэр замhаа hайн струнна оркестр (хутэлбэрилэгшэнь нухэр Рудаков), ундэр шалабаритай танцевальна группа (хутэлбэрилэгшэнь нухэр Соколов), духовой оркестр (хутэлбэрилэгшэнь нухэр Душин) ба тумэрзамайхидай самодеятельнэ музыкальна искусствын эгээл эрхим амжалта болохо джаз-оркестр энэ харалгада хабаадаба. Духовой оркестрын наадаhан «Улаан Октябрь» гэжэ марш, джаз-оркестрын наадаhан «Саксофониада» ба «Хонишон» гэжэ музыкальна номер тон шадамараар дуургэгдэhэн ба харагшадаар hайшаагдаhан байна. Танцануудые наадалгаар нухэр Костальская ундэр шадабари харуулhан байха юм. Тумэрзамайхидай удаа гурэнэй заводой коллектив ороно. «Уни удаанай липа модон» ба «Валенка» гэжэ арадай дуунуудые нухэр Кравцова ирагуу hайханаар дуулажа, харагшадые ехээр hонирхуулан тэдэнhээ hайшаал хулеэбэ. Мун заводой эмэгтэй худэлмэришэн нухэр Вельгас гэгшэ «Долгинууд дээгуур» гэжэ вальс тон шадабаритайгаар дуургэбэ. Мун бусад хэдэн олон муу бэшэ номернуудые гурэнэй заводой коллектив харуулhан байна. Паровозо-бутээлгын заводой культурын байшангай духовой оркестр (хутэлбэрилэгшэнь нухэр Шейкин) Штраусай вальс hайнаар наадаба.

Тугэсхэлэй концерт дээрэ городской районhоо дууша нухэд Алексеев ба Минц, Кяхтын аймагhаа баяниар наадагша нухэр Нимаев, Сэлэнгын аймагhаа Юсупов, Таратина ба Пеньковский гэгшэд өөhэдынгөө ундэр шадабарие харуулhан байна.

Худэлмэришэд ба албахаагшадай музыкально-хореографическа искусствын республиканска харалгын дун дээрэhээ шалгаран гараhан шалабаритай нухэр Алексеев ба тэрэнэй аккомпаниатор Бомштейн городской районhоо, нухэд Кравцова Вельгас — гурэнэй заводhоо, нухэд Костальская, Рудаков — Улан-Удын тумэрзамай узелhаа, мун тумэрзамай узелай клубай джаз оркестр харалгын республиканска эмхидхэлэй комитедэй шиидхэбэреэр музыкально-хореографическа искусствын Бухэсоюзна харалгада хабаадахын тулада Москва город эльгээгдэхэ болобо.

Бухэсоюзна харалга болтор усеэхэн удэрнууд улэбэ. Тиимэhээ Бухэсоюзна харалгада ошохо болоhон нухэдтэ hайнаар бэлэдхэхэ арга олгохын тулада профсоюзна организацинуудай хутэлбэрилэгшэд БМАССР-эй Министрнуудэй Соведэй дэргэдэхи искусствын хэрэгые эрхилхэ комитет, республиканска арадай творчествын байшан, харалгын эмхидхэлэй комитет ба уранhайханай самодеятельностиин хутэлбэрилэгшэд тусгаар анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Москвада болохоо байгаа харалгада манай республикын худэлмэришэд ба албахаагшадай музыкально-хореографическа самодеятельностиие гуйсэд ба hайнаар харуулхын шухала дээрэhээ, томилогдоhон нухэдые манай республикын искусствын эрхим мастернуудта бэхижуулжэ, тэдэндэ туhалха, репертуарайнь идейнэ ба уран hайханай шанарые ушөө дахин шалгаха хэрэгтэй. Мун национальна номернуудые харуулхын зорилгоор манай тулөөлэгшэдтэ буряад нухэдые нэмээхэ шухала болоно.

Мунөө унгэргэгдөөд байhан музыкально-хореографическа искусствын харалга хадаа манай арад зоной культурые улам саашань дэлгэруулхэ ба уранhайханай самодеятельностиин коллективуудта хэдэн арбаад ба зуугаад шадабаританалантай хунуудые шэнээр хабаадуулха хэрэгтэ ехэхэн туhатай байhаниинь тобтой.

П. Розанов,

Узэлгын республиканска жюриин туруулэгшэ.

НУХЭР В. М. МОЛОТОВ НЬЮ-ЙОРКДО ЕРЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 21. (ТАСС). «Куин Элизабет» гэдэг пароходоор ерэhэн Нэгэдэмэл Нацануудай организациин Генеральна ассамблеягай сесси дээрэ байлсаха Советскэ делегациие толгойлогшо, СССР-эй Гадаадын Хэрэгуудэй Министр нухэр В. М. Молотов мунөөдэр углөөгуур Нью-Йоркдо бууба.

Мун тэрэ пароходоор ерэлсэhэн нухэд А. Я. Вышинский ба Д. З. Мануильский гэгшэд эндэ бууhан байгаа.

Портын райондо пароходой ерэхэ багта суглараhан арад зон В. М. Молотовой автомобиляар ябаад унгэрхэдэнь амаршалhан байна.

США-да ерэмсээрээ нухэр Молотовой хэлэhэн мэдуулгэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 21. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацануудай организациин Генеральна ассамблея дээрэ байлсаха Советскэ делегациие толгойлогшо В. М. Молотов, «Куин Элизабет» гэдэг пароходоор Нью-Йоркдо ерэмсээрээ, октябриин 21-дэ, хэблэлэй тулөөлэгшэдтэ иигэжэ мэдуулhэн байна гэбэл:

«Нэгэдэмэл Нацануудай Генеральна ассамблеягай болон Гадаадын Хэрэгуудэй Министрнуудэй Соведэй худэлмэридэ хабаадалсахын тулада Нью-Йоркдо ерээд байхадаа би болбол Советскэ Союзай Правительствын болон арадуудай умэнэhөө Америкын Холбоото Штадуудай Правительство ба арад зондо амаршалга хургэхэ hанаатай байнаб.

Нэгэдэмэл Нацануудай умэнэ мунөө табигдаhан байhан ехэхэн зорилгонууд хадаа hайн hанаатай ба бэе бэеэ ойлголсохо гэhэн бодото хусэлэнтэй байгаа юм hаа, амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ ба ямаршье бэрхэшээлнууд дабагдажа болохо юм гэжэ сохом этигэнэб:

Советскэ Союзай делегаци болбол ассамблеягай болон Министрнуудэй Соведэй худэлмэрие эб найрамдалые бэхижуулхын ба ехэшье, багашье арадуудай аша туhада зорюулан амжалтатайгаар дуургэхын тулада хусэеэ гаргаха байна.

Намайе ба минии нухэдые халуун hайнаар угтаhанайнь тулөө эндэ байлсаhан американска засагаархинай тулөөлэгшэдтэ баясхалан хургэхэмни» гэбэ.

Хитадай коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй мэдуулгэ

НАНКИН, октябриин 19. (ТАСС). Хитадтахи байдал тухай октябриин 17-до Яньаньда тунхаглагдаhан Хитадай коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй мэдуулгые Синьхуа гэдэг агентство дамжуулна. Тус мэдуулгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Хитадай коммунистическэ парти болбол хэрбээ Чан Кай-ши арад зоной эрилтэ хэhэн дээрэhээ унэнтэ зуб ба ашагтай туhатай эб найрамдалые hэргээхые хусэжэ байгаа юм hаань, коммунистическэ парти урдынгаа юумые орхеод, хэлсээ хэжэ орохоор бэлэн байна гэжэ тоолоно. Теэд hуулэй 14 hарын турша соо узэгдэhэн алибаа баяртай захиралтанууд, этигэл найдабаринууд таhа татагдажа болохо байhан хадань, мунөөдэр баталагдаhан алибаа хэлсээн гээшэ углөөдэр таhархай саарhан болоод хэбтэжэ болохо байнабшуу. Хэрбээ мунөөдэр 5 гу, али 8 эрилтэ табигдаhан байгаа юм hаа, углөөдэр тэдэнь 50 гу, али 80 эрилтэ болоод байжа болохо. Хитадай коммунистическэ парти хадаа, арад зоной зобожо тулижа байhаниие хаража байhаар, тиимэ эшуурнгуй мэхэ гохые зубшөөжэ шадахагуй байна. Иимэ ушарhаа, коммунистическэ парти болбол тубхын туруундэ унэн шударгуу байхые эринэ. Унэн шударгуу байхын эбдэршэгуй шухала зуйлнууд гэхэдэ дайнай ябуулгануудые болюулха тухай январиин 10-да Чан Кай-ши, Мао Цзе-дун болон Маршалл гэгшэдэй гараа табиhан приказ, мун тэрэшэлэн январиин 31-дэ Чан Кай-шиин өөрынь ба Политическэ консультативна соведэй бухы тулөөлэгшэдэй нэгэн hанаагаар баталжа абаhан хамаг бухы тогтоолнууд болоно.

Өөhэдынгөө эсэслэн ба тон ехээр буужа угэhэн юумые элирхэйлэн харуулхын тулада Хитадай коммунистическэ парти мунөө иигэжэ баяртайгаар мэдуулнэ гэбэл: хэрбээ бидэнэр мунөө болохо хэлсээнуудтэ ямар нэгэн ашагтай туhатай урэ гараха юм гэжэ найдажа байгаа юм хадаа, дайн байлдаание болюулха тухай хэлсээнэй арюун нангин, хутэлбэрилхы хусэн ба политическэ консультативна соведэй шиидхэбэрие мэдэрхэ, энэнь январиин 13-да байhан хоер талынгаа сэрэгэй байлдаалые дахяад hэргээхэ гэhэн удхатай болоно. Мун тэрэшэлэн политическэ хэлсээ хэхын тулада хутэлбэрилхы зарштам болгожо, политическэ консультативна соведэй бухы шиидхэбэринуудые тооhо байна. Коммунистическэ парти болбол Чан Кай-ши болон Маршалл гэгшэд өөhэдынгөө унэн шударгуу байhаниие хундэлжэ, тэдэнэр өөhэдынгөө гараа табиhан арюун нангин хэлсээниие тала худар хаяха ямаршье шалтагаангуй байнабшуу. Хэрбээ тэдэнэй зааханшье унэн hанаатай байгаа юм hаань, коммунистическэ парти гээшэ эб найрамдалые болото дээрэ тогтоохо ба демократиин эхи табихын тулада тэдэнтэй саашадаа нухэсэжэ байхань лабтай.

Унэн зуб юумэ гээшэ хэзээшье мандаха юм. Бидэнэй зам дээрэ ушаржа болохо ямаршье бэрхэшээлнууд ба саг зуурын урагшагуйдэлгэдэ торон тогтонгуй, Хитад арадай эб найрамдал ба демократи зохеохо гэhэн унэнтэ зуб оролдолгонь дайн байлдаание болюулха тухай приказые болон политическэ консультативна соведэй шиидхэбэрие дуурэн бэелуулхэ хэрэгтэ хургэхэ юм гэжэ сохом найдана. Хитадай коммунистическэ парти болбол хамаг бухы хунуудтэ hайн дураараа нухэсэжэ байхые хусэнэ.

Румынска таряашадта газар эдлэхэ актнууд угтэбэ

БУХАРЕСТ, октябриин 18. (ТАСС). «Скынтейя» гэдэг газетэ болбол таряашадта газар эдлэхэ актнуудые барюулжа байhанай дашарамда Румынида боложо байгаа ехэ ехэ митингнууд тухай мэдээсэлые тунхаглаhан байна.

Мэнэ hаяхан Сату-Мареда олоной митинг боложо, тэндэ 16 мянган таряашад газар эдлэхэ актнуудые абаhан байгаа. Тэрэ митинг дээрэ, премьер-министр Петру Гроза болон дотоодын хэрэгуудэй министр Теохари Жоржеску гэгшэд байлсаба. Тус митинг болбол демократическа партинуудай блогтой таряашадай нэгэдэнги байhые харуулhан олоной демонстраци болобо.

Октябриин 16-да Чурда гэжэ городто газартаряалангай министр Зарони гэгшын хабаадалгатайгаар ехэ митинг боложо, тэндэ газар эдлэхэ актнууд барюулагдаhан байха юм.

Зуун Бенгалида буhалгаанууд болоно

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 19. (ТАСС). Нью-Йоркско радиогой мэдээгээр хадаа, Зуун Бенгалиин индусууд ба мусульмануудай хоорондо шанга тулалдаанай хэдэн удэртэ боложо байгаа газарhаа 25 мянгаад хунууд, тэдэнэй олонхинь индусууд, тэрьедэжэ гараба гэнэ. Бенгалиин правительство хадаа буhалгаанай боложо байгаа районуудта самолетуудые эльгээгээ. Буhалгаанай болоходо 5 мянган хун алуулба гэhэн мэдээсэлнууд Калькуттада орохоор лэ байна. Буhалгаануудые усадхахын тула Бенгалиин правительство 800 солдадуудые эльгээбэ.

ЛОНДОН, октябриин 19. (ТАСС). Буhалгаанай боложо байгаа Бенгальска провинциин зуун районуудта индийскэ сэрэгууд ерэбэ гэжэ Лондонско радио мэдээсэнэ. Буhалгаанай болоhон районуудта провинциин губернатор, премьер-министр хоер ниидэжэ ошобо. 150 мянгаад арад зонтой 400 шахуу тосхонууд буhалгаануудта хабаадаба гэжэ «Калькутта стейтсмен» гэдэг газетын корреспондент мэдээсэнэ.

Бенгальска провинцида болоhон ушарнуудhаа боложо Бомбей городто алалсаанууд дахяад болоhон байна.

ЯПОНСКО СЭРЭГЭЙ ГОЛ ЕХЭ ГЭМТЭ ЯБАДАЛ[ТАЙ] ХЭГШЭДЫЕ СУУДЛЭХЭ ПРОЦЕСС

ТОКИО, октябриин 19. (ТАСС). Сентябриин 17-до Токиодо Уласхоорондын сэрэгэй трибуналай заседани дээрэ СССР-hээ гэмнэгшын туhалагша нухэр Васильев болбол өөртөө хамаатай булэг тушаа документнуудые харуулжа ургэлжэлуулбэ.

Углөөнэй заседаниин эхилээд байхада, американска умөөрэгшэ Кэннигем гэгшэ Европодо болоhон ажал ябуулганууд, хэлсээнууд ба союзуудай эндэ суудлуулэгшэдтэ сэхэ хабаадахагуй байгаа юм hаань, тэдэнэр тухай гэршэ баримтануудые гэмнэгшэдэй харуулhанай хэрэггуй гэжэ бурууушаан арсаhан байна. Дам саашаа Кэннигем болбол трибуналай суудлэхэ эрхэнь Макартурай хуули засаг доро байhан гансал тэрэ территоридо хабаадаха юм. Тиимэ хадань, Европодо болоhон ябуулганууд, хэлсээнууд гу, али союзуудые мурдэхэ алибаа ябадал трибуналай уялгада орохогуй болоно гэжэ зааhан байгаа. Тиихэдэнь трибуналай туруулэгшэ Уэбб болбол «танай хэлээшэ тон уймар тэнэг байна, суд тээшэ бэшэ, харин улад зон тээшэ таниие хандажа байна гэжэ hананабди» гээд, угаа огсомоор таhалдуулhан байгаа.

СССР hээ гэмнэгшын туhалагша нухэр Васильев 30 гаран документнуудые харуулба, тиихэдээ умөөрэгшэд нэгэнтэ бэшэ арсаhан байгаашье hаань, трибунал тэдэниие бултынь абаhан байна. Документальна материал харуулжа, нухэр Васильев болбол Япони гээшэ Советскэ Союзтай нейтралитет баримталха тухай пактые дуургэхэ гэжэ орой доошье hанаагуй, харин 1941—1945 онуудай турша соо СССР-тэ эсэргуу дайн сэрэгтэ Германида туhаламжа узуулжэ байhыень тодорхойлон хэлэбэ. Япониин зугhөө Германида эдибхитэйгээр туhалжа байhан нэгэ зуйлынь хадаа Алас Дуруна зугтэ советскэ худалдаа наймаанай судныг ябалгые зорюута тугрихэн ябадал болоно. Гэршэ болгон трибуналда угтэhэн СССР Союзай главна далайн штабай начальнигай справка соо советскэ судныг ябалгые тугрихэ гэhэн Япониин хэмжээ ябуулганууд тухай иимэ юумэ хэлэгдэнэ: 1. Далайнуудые холбодог хоолойнуудаар судныг ябалгые хаажа, далайн сулөөтэй байлгые эбдэhэн, мун тэрэшэлэн Лаперус гэдэг хоолойгоор судныг ябаха тушаа Портсмутска договорой [...] статьяе эбдэhэн байна. 2. [...] рондын эрхэнуудэй олонло [...] hон нормонуудые эбдэжэ, [...] суднонуудые японск[а] ком[...] ниин бариhан ба шалгаhан [...] болоно. 3. Советскэ суднонуудые добтолhон ба тэдэниие [...] байха юм.

Эндэ харуулагдаhан до[кумент]нуудэй дунда Японидо байhан [гер]манска элшэн сайдай 194[1] оной июниин 22-то Токиоhоо [...] худар эльгээhэн телеграмма [...] Тэрээн соонь иигэжэ хэл[...]: «Номгон океанаар дамжуул[жа Со]ветскэ Союз худар Холбоото [Штат]дууд сэрэгэй хэрэгсэлнуудые [эльгээ]гээжэ шадахагуй байна гэж[э Ма]цуока өөрөө ушөө дахин эт[игэжэ] шадаха байна» — гэбэ.

Нухэр Васильев болбол «К[...]» «Свирьстрой» гэжэ советскэ [паро]ходуудые японтоной шэнгэ[эhэн ту]хай, «Сергей Лазо», «Симфер[ополь]» гэдэг суднонуудые зорюута [...]тээhэн тухай, «Перекоп» гэжэ [паро]ход, «Майкоп» гэжэ тепло[ход] шэнгээhэн тухай справка[нуудые] бусад документнуудые хар[уулба.] Японско правительство [...] СССР-тэ добтолхоо тухеэр[...]hан тухай Германида саг [...] мэдээсэжэ ба Москвада [...] японско посольствоор дам[жуулжа] СССР тухай нюуса мэдээ[сэлнуудые] угэжэ германска правите[льстводо] хангажа байhан тухай гэ[ршэ] документнуудые харуулhан [байна.]

Энээн тушаа гэршэ бари[мта]лые харуулжа байхадаа, нухэр [Ва]сильев иигэжэ мэдуулээ: «С[СС]Р Германиин добтолхоо байhан [...] Япониин ямараар хандаж[а] имагта гурэн-турын удхатай [...] документээр гэршэлэгдэнэ. 1941 оной июлиин 2 то им[ператор] туруулэгшэтэйгээр болоhон Я[пониин] хутэлбэрилхы сэрэгэй ба [полити]ческэ тушаалтанай зублөөнэй [гар]гаhан шиидхэбэри болоно. [До]кумент болбол гитлеровскэ [Германи]и ба фашистска Италитай [...] заговорой ёhoop, СССР-тэ [...] дайнда оролсохо уялгатай [...] Япони тооложо байhан аад [...] тэ добтолхын тулада улэмж[э ...]тай зохид саг ерэхые [...] энээнhээ ойро зуура тата[...] ба тэрэ саг соогоо Советскэ [Союз]та эсэргуу дайн сэрэгтэ нюу[...] лэдхэл хэжэ байгаа hэн.

Иранска правительство тушаалhаа арса[ба]

Шэнэ Кабинет байгуулхые Кавам-эс-Салтанедэ дахин даалгагдаба

ТЕГЕРАН, октябриин 18. (ТАСС). «Сенате» гэжэ газетын октябриин 18-да мэдээсэhэнэй ehoop, октябриин 17-да Кавам-эс-Салтане гэгшэ Шахтай уулзаhан ба бухы кабинедэй тушаалhаа арсаhан тухай мэдулгые тэрээндэ барюулба. Шах болбол правительствын тушаалhаа арсаhан ябадал[ые зүбшөө]лөөн абаад, шэнэ кабинет [байгуул]хые Кавам-эс-Салтанедэ [дахин] даалгаба.

Кавам-эс-Салтанегэй прав[итель]ствын тушаалhаа арсаhан тусхай мэдээсэл тунхагла[гдаба].

Францүзскэ колонинуудта болоhон референдумэй дунгууд

ПАРИЖ, октябриин 18. (ТАСС). Хэдэ хэдэн францүзска колонинуудта болоhон референдумэй дунгууд тухай мэдээнууд усэгэлдэр абтаа. Конституци баталхын тулөө Всенегалида 28177 голосууд угтэhэн ба 2455 голос эсэргуу байба. Конституци баталхын тулөө [Мартиникада] 24556 голос ба[йжа,] эсэргуу 5697 голос байба. [Океани]он гэжэ архипелагта конс[титуци] баталхын тулөө 38433 г[олос,] эсэргуу 28921 голос байба.

Англида фашистнуудай эдибхилгэ

ЛОНДОН, октябриин 18. (ТАСС). «Гэгээн турэлтэ Георгиин ухибууд» гэжэ фашистска организаци Дербидэхи нютагай hунгалтануудта хоер кандидадуудые дэбжуулнэ. Энэ организаци хадаа хоер хуулаhануудые тарааба гэжэ «Лейли Уоркерын» корреспондент бэшэнэ. Энэнэй нэгэнинь бр[итан]ска фашистнуудай программын шээ маягаар зохеогдоhон организациин программа [...]дэнхэй ба британска фа[шист]нуудые толгойлогшо Освальд [Мос]ли гэгшын номhоо абтаhан [...]нууд бии.

Подпольно террористическэ бандануудта[й] ПСЛ-эй членуудэй харилсаа холбоо

ВАРШАВА, октябриин 17 (ТАСС). Мунөөдэр «Глос Люду» гэжэ газетэ болбол подпольно террористическэ банданууд ба Миколайчикай партиин — ПСЛ-эй членууд нягта холбоотой байhан ябадалые гэршэлhэн шэнэ материалнуудые тунхаглаба.

Октябриин 1-дэ Владислав Цена гэгшэ бута сохигдоhон «Арлик» гэжэ бандын 5 членуудтэй хамта оторшин ын аюулгуйн организацяар баригдаба гэжэ газета мэдээсэнэ. Унгэрhэн жэлдэ польско армиhаа тэрьедэhэн Цена болбол ПСЛ-эй членэ абтаhан ба энэ партиин талаhаа ехэ найдабаритай нюу[...]гагдажа энэ оной октябри[ин ...] болоhон ПСЛ-эй воеводско[й ...] хамгаалалтын албые хэхээр [...] тогд hон байгаа.

1946 оной октябриин 5-д[а ...] опитын аюулгуйн органууд [...] буу зэбсэггэй 4 бандидуудые [бари]жа шадаба. Тэдэнэй гурб[ан ...] ПСЛ-эй членууд ба дурб[...] хадаа бандитизмын тула[...] арестовалагдаhан хадаа [...] партийна билет абажа [...] байгаа.

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИНЖ[АБ]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23 АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отдел в: партийной и комсомольской жизни, [...] хозяйства — 3 2[...] культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений — 2-64 (2 зв.)

Н—00730. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж [...]